

पालिंका ऊर्जा योजना

Municipal Energy Plan

सिरता गाँउपालिंका, सुखेत

पालिका ऊर्जा योजना २०७९ - २०८३, सिम्ता गाउँपालिका

सिम्ता गाउँपालिकाको पालिका स्तरीय ऊर्जा योजना एस.एन.भी. नेदरल्याण्ड विकास नियोग (SNV Netherlands Development Organization) का साथमा "अष्ट्रिया- नेपाल नवीकरणीय ऊर्जा मिश्रित वित्त सुविधा" (REBFF) कार्यक्रमको आर्थिक सहयोगमा तयार गरिएको छ ।

. © २०७९ सिम्ता गाउँपालिका, सर्वाधिकार निहित.

प्राक्कथन (Acknowledgement)

सर्वप्रथम हामीप्रति विश्वास गरी यो कार्य दिनुभएकोमा एस एन भी नेडरल्यान्ड विकास संस्था (SNV Netherlands Development Organization) प्रति हामी हार्दिक आभारी छौं । त्यसैगरी, ऊर्जा आधारभूत सर्वेक्षणको सिलसिलामा एस एन भी नेपाल (SNV Nepal) को तर्फबाट हामीलाई आवश्यक मार्गदर्शन, तथा सहयोग गर्नुहुने श्री विप्लब काफ्लेप्रति हामी कृतज्ञ छौं । सोही गरि यसमा मार्गदर्शन गर्न सहयोग गर्नु भएका ई.ऋतव्रत जोशी तथा मेनु श्रेष्ठ जी प्रति नि आभार व्यक्त गर्दछौं ।

जी.आई.एस. (GIS) मा आधारित एमझी टुल (MEP Tool)प्रयोग गर्न अनुमति दिनुभएकोमा ग्रामीण क्षेत्रको लागि नवीकरणीय ऊर्जा (RERA) कार्यक्रम तथा पाथवय टेक्नोलोजी (Pathway Technologies) प्रति हामी आभारी छौं ।

साथै, यो आधारभूत ऊर्जा सर्वेक्षण अध्ययन सम्पन्न गर्नको लागि आफ्नो बहुमूल्य समय, सुझाव तथा सहयोग प्रदान गर्नुभएकोमा सिम्ता गाउँपालिकाका अध्यक्ष ऐन बहादुर चन्द, उपाध्यक्ष गोमा चन्द(रेग्मी), प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ओम प्रकाश देवकोटा, वडा अध्यक्षहरू तथा सम्पूर्ण गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरू प्रति आभारी छौं । ऊर्जाको आधारभूत सर्वेक्षणको क्रममा आवश्यक मार्गदर्शन, सल्लाह, सुझाव तथा आफ्नो अमुल्य समयको सहयोग उपलब्ध गराई यस कार्यलाई समयमा नै सम्पन्न गर्न सहयोग पुऱ्याउनु भएकोमा धन्यवाद दिन चाहन्छौं । गाउँपालिकामा ऊर्जा पहुँच तथा मागको स्थितिबारे आफ्नो बहुमूल्य अनुभव तथा गहन विचार दिनहुने सम्पूर्ण प्रतिनिधिहरूलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

सिम्ता गाउँपालिका कार्यपालिकाको नामावली

क्र.स	नाम थर	पद
१	ऐन बहादुर चन्द	गा.पा अध्यक्ष
२	गोमा शर्मा (रेग्मी)	गा.पा उपाध्यक्ष
३	यामराज शर्मा	वडा अध्यक्ष १
४	खगेन्द्र सिंह ठकुरी	वडा अध्यक्ष २
५	लोक बहादुर शाही	वडा अध्यक्ष ३
६	विरेन्द्र सिंह ठकुरी	वडा अध्यक्ष ४
७	मोहन कुमार चन्द	वडा अध्यक्ष ५
८	गलाव सिंह ठकुरी	वडा अध्यक्ष ६
९	धन बहादुर के.सी	वडा अध्यक्ष ७
१०	चेत बहादुर रेग्मी	वडा अध्यक्ष ८
११	कविराज योगी	वडा अध्यक्ष ९
१२	कुसुमी सुनार	कार्यपालिका सदस्य
१३	गणेश सुनार	कार्यपालिका सदस्य
१४	चन्द्रकला शाही सिंह	कार्यपालिका सदस्य
१५	निशा बस्नेत पुन	कार्यपालिका सदस्य
१६	प्रमीला खत्री	कार्यपालिका सदस्य
१७	राम बहादुर नेपाली	कार्यपालिका सदस्य
१८	ओम प्रकाश देवकोटा	सचिव

उर्जा विकास उप-समिति

क्र.स.	नाम	महिला/पुरुष	पद
१	मोहन कुमार चन्द	पुरुष	संयोजक
२	लक्ष्मी बुढा	महिला	सदस्य
३	गोविन्द थापा	पुरुष	सदस्य
४	नर बहादुर कामी	पुरुष	सदस्य
५	मनोज सिंह	पुरुष	सदस्य
६	निशा बस्नेत	महिला	सदस्य

एस.एन.भी. नेपाल

क्र.स	नामथर	पद
१	विप्लव कापले	परियोजना प्रमुख

सिम्ता गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
राकम्प सर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

सन्देश

एस एन भी नेदरल्यान्ड विकास संस्था (SNV Netherlands Development Organization) को प्राविधिक सहयोगमा सिम्ता गाउँपालिकाले नविकरणीय उर्जा कार्यान्वयन तथा प्रवृद्धनका लागि पञ्चवर्षीय उर्जा योजना तयार गरेको छ ।

सिम्ता गाउँपालिकाको ६८% घरधुरीमा घरायसी सोलार प्रणाली जडान भएको देखिएको छ, २५% सामुदायिक विद्युतिकरण, २.७५% मा राष्ट्रिय प्रसारण लाईन, २.५% मा सोलार टुककी प्रयोग भएको देखिन्छ र बाँकी घरधुरीमा विजुलीको पहुँच नपुगेको देखिएको छ भने ९३.२५% घरधुरीमा परम्परागत चुल्हो प्रयोग गरिएको देखिएको छ ।

यस गाउँपालिकामा विद्युतीय ऊर्जाको आपूर्ति क्षमता अत्यन्त न्यून छ । विद्युतीय उपकरणहरूको प्रयोग सामान्य बत्ति बाल तथा संचार सेवाहरूका लागि बढी प्रयोग भइरहेको छ । खाना पकाउनको लागि परम्परागत चुलो माथिको निर्भरता अधिक छ । यस सन्दर्भमा विद्युतीय क्षमता विस्तारको लागि पालिकाले पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ भने अर्कोतिर परम्परागत चुल्हो र दाउराको प्रयोग घटाउनु पर्ने छ ।

यस गाउँपालिकाले उर्जा नीति तयार गरी उर्जा विकास उपसमिति गठन गरिसकेको छ भने, आगामी पाँच वर्ष भित्र नविकरणीय उर्जा प्राविधिलाई योजनामा समायोजन गरी गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने लक्ष्य लिएको छ । पालिका उर्जा योजना कार्यान्वयनको लागि संघ, प्रदेश, विषयगत मन्त्रालय तथा उर्जा क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थासँग समन्वय र सहकार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

यस सिम्ता गाउँपालिका स्तरीय उर्जा योजना निर्माणमा सहयोग गर्नु हुने गाउँ कार्यपालिकाका सदस्य ज्यूहरु, सभाका सदस्यज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू लगायत विषयगत शाखा प्रमुख ज्यूहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु साथै प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगका लागि एस एन भी नेदरल्यान्ड विकास संस्थाको टिमलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु र पालिका उर्जा योजना निर्माणमा सहजीकरण गर्नु हुने परामर्शदाता ई.ऋतव्रत जोशी, मेनु श्रेष्ठ र सबिन श्रेष्ठलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु साथै सिम्ता गाउँपालिकाले उर्जा योजना कार्यान्वयनमा सहकार्यको अपेक्षा गरेको छ ।

(एन बहादुर चन्द)

अध्यक्ष

एन बहादुर चन्द
अध्यक्ष

संक्षिप्तरूपको सूची (List Acronyms and Abbreviations)

AEPC	वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र (Alternative Energy Promotion Center)
BAT	उत्तम उपलब्ध प्रविधि तुल (Best Available Technology)
DPR	Detailed Project Report
EDSC	ऊर्जा विकास उप समिति (Energy Development Sub-committee)
GDP	Gross Domestic Product
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
HHS	घरधुरहरु (Households)
IDC	पूर्वाधार विकास समिति (Infrastructure Development Committee)
INGO	अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था (International Non-Government Organization)
LCC	जिवन चक लागत (Life Cycle Cost)
LCOE	Levelized Cost of Energy
LGOA	Local Governance Operation Act
LPG	Liquefied Petroleum Gas
M&E	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन (Monitoring and Evaluation)
MEP	नगरपालिका ऊर्जा योजना (Municipal Energy Plan)
MHP	लघु जलविद्युत आयोजना (Micro-Hydro Project)
MSME	लघु, साना र मध्यम (Micro, Small and Medium Enterprise)
MTF	बहुतह ढाँचा (Multi-Tier Framework)
MW	मेगावाट (Mega Watt)
NDC	Nationally Determined Contribution
NEA	नेपाल विद्युत प्राधिकरण (Nepal Electricity Authority)
NGO	गैर सरकारी संस्था (Non-Government Organization)
RE	नवीकरणीय ऊर्जा (Renewable Energy)
REBFF	अस्ट्रिया-नेपाल नवीकरणीय ऊर्जा मिश्रित वित्त सुविधा (Austria-Nepal Renewable Energy Blended Finance Facility)
RERA	ग्रामीण क्षेत्रको लागि नवीकरणीय ऊर्जा (Renewable Energy for Rural Areas)
RETs	नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरु (Renewable Energy Technologies)
RM	गाउँपालिका (Rural Municipality)
SDG	दिगो विकास लक्ष्यहरु (Sustainable Development Goal)
SHS	घरेलु सौर्य प्रणाली (Solar Home System)
VDC	गाउँ विकास समिति (Village Development Committee)

विषय सूची (CONTENTS)

१. परिचय (Introduction)	1
१.१ पृष्ठभूमि (Background)	1
२. गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि (Overview of Rural Municipality)	2
३. ऊर्जा योजना कार्यान्वयका लागि सम्बन्धित नीतिहरु (Relevant Policies for Implementation of Energy Plan)	3
४. पालिका ऊर्जा योजनाको प्रक्रिया र विधि (MEP Process and Methodology)	5
४.१ नौ तह योजना प्रक्रिया (Nine Steps Planning Process)	5
५. सरोकारवालाहरुको छनौट (Stakeholders Identification)	8
६. ऊर्जा विकास उप-समिति (Energy development sub-committee)	8
७. ऊर्जाको आधारभूत अवस्था (Energy Baseline Situation)	11
७.१ विद्युतको पहुँच (Access to Electricity).....	11
७.२ चुलोको पहुँच (Access to Cookstoves)	12
७.३ बहुतह ढाँचाको घरधुरी सूचक वितरण (MTF Attribute Distribution of Households).....	14
७.४ उद्यम क्षेत्रमा ऊर्जाको प्रयोग (Access to Energy in Enterprises)	17
७.५ संस्थाहरूमा ऊर्जाको वर्तमान प्रयोग (Energy access in Institutions).....	19
८. नगरपालिका ऊर्जा योजना (Municipality Energy Plan)	21
८.१ योजनाको समीक्षा (Plan Overview)	21
८.२ ऊर्जा परिकल्पना, ध्यय, र लक्ष्य (Energy Vision, Mission & Goals).....	22
८.२.१ परिकल्पना (Vision)	22
८.२.२ ध्यय (Mission).....	22
८.२.३ लक्ष्य (Goals)	22
८.२.४ उद्देश्यहरु (Objectives)	22
८.३ रणनीतिहरु (Strategies).....	24
८.४ ऊर्जा मध्यस्थता योजना (Energy Intervention Plan).....	25
८.५ वार्षिक लक्ष्य विवरण (Annual target breakdown)	27
८.६ अनुमानित रकम र वित्तीय स्रोत (Estimated Budget and Financing Source)	29
८.७ अनुमानित वार्षिक बजेट (Estimated Annual Budget)	32
८.८ समय सीमा (Time Frame).....	35
९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना (Monitoring and Evaluation Plan).....	37
१०. अनुसूची (Annex).....	38
१०.१ अनुसूची क : बहुतह ढाँचा मापनका सूचकहरु (Measuring multitier attributes)	38
१०.२ अनुसूची ख : नविकरणीय ऊर्जा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा (Sample M&E reporting framework).....	39

१. परिचय (INTRODUCTION)

१.१ पृष्ठभूमि (BACKGROUND)

गाउँपालिकाको ऊर्जा योजना घरायसी, संस्थागत र निजी क्षेत्रका लागि स्वच्छ ऊर्जाको समाधानको रूपमा दिगो र एकीकृत योजना हासिल गर्ने उद्देश्यका साथ तयार गरिएको छ। यो ऊर्जा योजनाले “दिगो ऊर्जा विकासको पूर्वाधार, समृद्ध सिम्ता निर्माणको आधार” परिकल्पना गरेको छ। यस गाउँपालिकामा “गुणस्तरीय र भरपर्दो ऊर्जाको उपयोगमा सिम्ताली जनताको पहुँच अभिवृद्धि गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने” यस ऊर्जा योजनाको ध्येय रहेको छ। गाउँपालिकाको ऊर्जा योजनाको लक्ष्य पूरा गर्नको लागि ध्येय, उद्देश्य र रणनीति बनाइएको छ। यस ऊर्जा योजनामा वर्तमान अवस्था, गाउँपालिका भित्र नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँच तथा ऊर्जा स्रोतको उपलब्धता र ऊर्जा योजनाले राखेको लक्ष्य पूरा गर्नको लागि घरधुरी, समुदाय तथा संस्थाहरूमा ऊर्जा विस्तार एवं प्रवर्द्धनको सम्भावनाको समेत ध्यान दिइएको छ। यो ऊर्जा योजनाले SE4ALL र लक्ष्य ७ (आधुनिक ऊर्जामा पहुँच) को उद्देश्यहरु सम्बोधन गर्न मद्दत गर्नेछ साथै दिगो विकास लक्ष्यको (Sustainable Development Goal) लक्ष्य ५ (लैज़िक समानता) पूरा गर्नमा अप्रत्यक्ष प्रभाव पार्नेछ।

गाउँपालिकाको ऊर्जा योजनाले निम्न लिखित लक्ष्यहरू प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ।

- घरधुरी, संस्था तथा उद्यम क्षेत्रमा प्रयोग भइरहेको ऊर्जा अवस्थाको बारेमा तथ्याङ्क संकलन गर्ने।
- ऊर्जा पहुँच विस्तारको सम्भावना छनौट, ऊर्जा प्रविधिको दक्षतामा सुधार र हरित गृह ग्राँस उत्सर्जन घटाउने।
- स्थानीय आर्थिक विकासमा सहयोग गर्ने।
- ऊर्जा स्रोतहरूको पहिचान गरी ऊर्जा योजनाले राखेको लक्ष्य पूरा गर्नको लागि समय सीमाको तय गर्ने।

सिम्ता गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजना एस.एन.भी. नेदरल्यान्ड विकास नियोग (SNV Netherlands Development Organization) का साथमा “अधिकृत- नेपाल नवीकरणीय ऊर्जा मिश्रित वित्त सुविधा” (REBFF) कार्यक्रमको आर्थिक सहयोग रहेको छ।

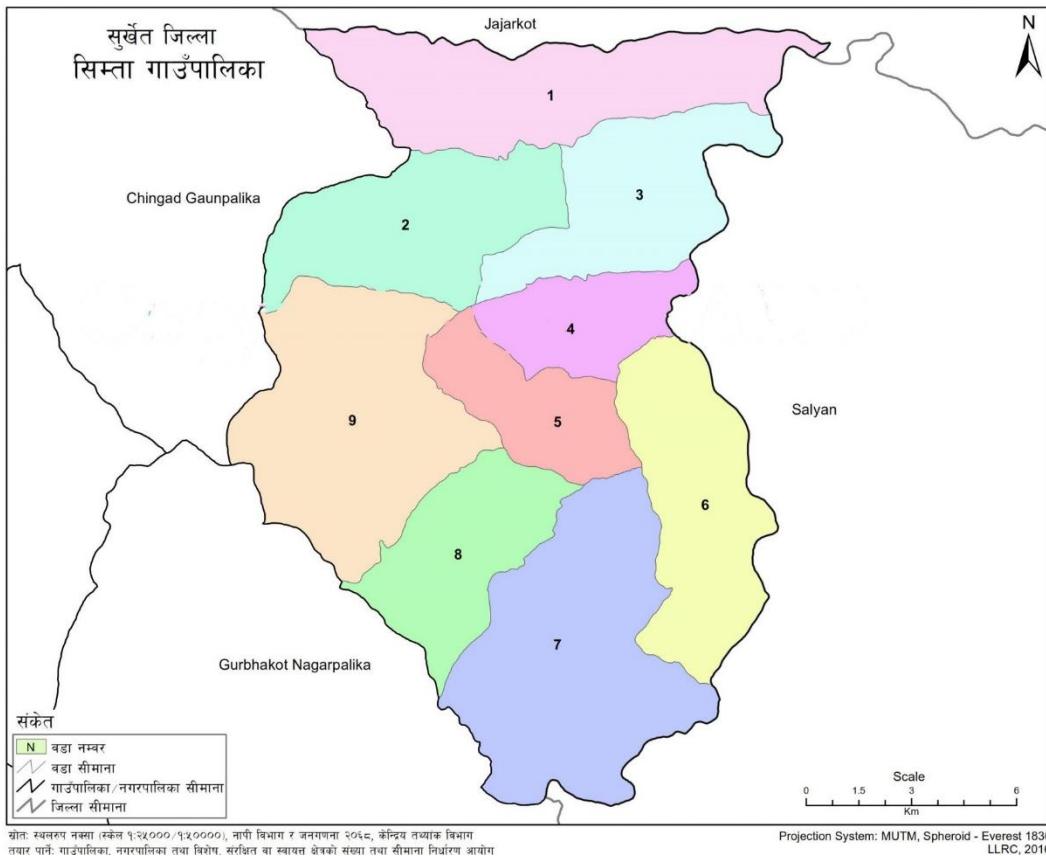
२. गाउँपालिकाको पृष्ठभूमि (OVERVIEW OF RURAL MUNICIPALITY)

सिम्ता गाउँपालिका सुर्खेत जिल्लाको उत्तर पुर्वी भागमा रहेको गाउँपालिका हो । नेपालको संघीय शासन प्रणाली अन्तर्गत राज्य पुनरसंरचनामा स्थानीय तहाको नयाँ सिमांकन गर्दा यो गाउँपालिका साविकका द वटा गा.वि.सहरु घोरेटा, काफलकोट, आग्रीगाउँ, बजेडिचौर, राकम, काप्रिचौर, डाँडाखाली र खानीखोला मिलेर स्थापना भएको हो । यस गाउँपालिकाको पुर्वमा सल्यान जिल्ला पश्चिममा सुर्खेत जिल्लाकै चिंगाड गाउँपालिका उत्तरमा जाजरकोट जिल्ला र दक्षिणमा सुर्खेत जिल्लाकै गुर्भाकोट नगरपालिका पर्दछ ।

यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ३०,४४३ रहेको छ । जसमध्ये पुरुषको जनसंख्या १५,५९० र महिलाको जनसंख्या १४,८५३ छ । घरधुरीको संख्या ५,६२२ रहेको छ जसमा औसत परिवारको संख्या ५.४ रहेको छ । करिब ११% (३,४६६) जनसंख्या ५ वर्ष मुनि उमेर समूहका छन् भने करिब २१% (६,३८०) जनसंख्या ५ देखि १५ वर्ष मुनि उमेर समूहका छन् । ६१% (१८,४३६) जनसंख्या १६ वर्ष देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका छन् भने ८% (२,९६१) जनसंख्या ६० वर्षभन्दा माथि उमेर समूहका छन् । (सिम्ता गाउँपालिका, २०१८) ।

यस गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा क्षेत्री जातजातिको वसोवास रहेको छ जसले जनसंख्याको ३८% ओगटेको छ । कामीको जनसंख्या पनि उच्च रहेको छ जसले २३% ओगटेको छ । ठकुरीले १६% ओगटेको छ भने बाकी मगर, दमाइ, सन्यासी, बाहुन, बादी, सार्की १०% भन्दा कम रहेका छन् । ९२% घरपरिवारले नेपाली बोल्छन् जुन यस गाउँपालिकाको अधिकांश जनसंख्याको मातृभाषा हो । बाकी मगर र गुरुङ हुन । धर्मको हिसाबले ९९.५% जनसंख्या हिन्दु र बाकी इसाई छन् ।

सिम्ता गाउँपालिका २४१.६४ वर्ग किलोमिटरमा फैलिएको छ । यो गाउँपालिका २८०° ४४' देखि २८०° ६४' उत्तर दक्षिण ८२०° ८६' देखि ८२०° ०४' पुर्वमा रहेको छ । यसको उचाइ समुन्द्री सतहबाट १०७५ मिटरदेखि ४५०० मिटर सम्म रहेको छ । यो गाउँपालिका मध्य र माथिल्लो पहाडी क्षेत्रमा रहेको हुनाले हिमाल, सुख्खा जमिन र कम उर्वर जमिन भएको कठोर जमिन यहाँ देख्न सकिन्दछ । करिब ३४% क्षेत्रफल कृषि योग्य रहेको छ, ५६% वन र १०% बस्ती क्षेत्र रहेको छ । यस क्षेत्रमा कृषकहरु सिचाईका लागि वर्षाको पानीमा निर्भर छन् ।

चित्र १: सिम्ता गाउँपालिकाको नक्सा

३. ऊर्जा योजना कार्यान्वयका लागि सम्बन्धित नीतिहरू (RELEVANT POLICIES FOR IMPLEMENTATION OF ENERGY PLAN)

नेपालमा ऊर्जा पहुँच र नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धन पनि एउटा प्राथमिक नीतिको रूपमा रहेको छ । नेपालको संविधानले पनि स्थानीय जनताहरूको आधारभूत ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्नको लागि स्थानीय तहमा नै नीति निर्माण गरी उक्त नीतिको स्थानीय तहमा नै कार्यान्वयन गरी सहज, सस्तो एवम भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिहरूको पहुँच स्थानीय स्तरमा नै उपलब्ध गराउन सकिने व्यवस्था गरेको छ । यसका लागि स्थानीय तहले नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतहरूको उपयोग गरी नवीकरणीय ऊर्जा उत्पादन एवम विकास गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

नेपाल सरकारले सन २०३० सम्ममा दीगो विकास लक्ष्यको बुँदा ७ मा ऊर्जा क्षेत्र अन्तर्गत निम्न लिखित उद्देश्य पूरा गर्ने प्रतिबद्धता गरेको छ ।

- करिब ९९% घरधुरिमा विद्युतीय ऊर्जाको पहुँच पुग्नेछ ।
- दाउरालाई मुख्य इन्धनको रूपमा प्रयोग गर्ने घरधुरीलाई १०% मा भारिने छ ।
- कम्तिमा १०,००० मेगावाट विद्युत उत्पादन गरिने छ ।

- कुल ग्राहस्त उत्पादनमा प्रयोग भईरहेको तीव्रताको ऊर्जालाई (Energy Intensity) वार्षिक ०.८% मा भारिने छ ।
- सार्वजनिक यातायातको रूपमा विद्युतीय यातायातको मात्र प्रयोग गरिने छ ।

यसका अतिरिक्त, नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धनका लागि ऊर्जा नीति बनेको छ । जसमध्ये केही महत्वपूर्ण नीतिको बारेमा तल जानकारी दिइएको छ ।

ग्रामिण ऊर्जा नीति २०६३ (Rural Energy Policy 2063) : स्वच्छ, भरपर्दो तथा उपयुक्त ऊर्जाको पहुँच ग्रामिण क्षेत्रमा पुऱ्याई ग्रामिण गरिबी न्युनीकरण र वातावरण संरक्षणमा योगदान पुऱ्याउनु यस नीतिको लक्ष्य रहेको छ ।

नवीकरणीय ऊर्जा अनुदान नीति २०७३ (Renewable Energy Subsidy Policy 2016) : परम्परागत र आयातित ऊर्जा माथिको परनिर्भरतालाई कम गर्ने तथा नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँचमा वृद्धि गरी ग्रामीण क्षेत्रका जनताहरूको जीवनस्तरमा सुधार तथा रोजगारी सृजना गर्ने नीतिमा उल्लेख गरेको छ ।

जैविक ऊर्जा रणनीति २०७३ (Biomass Energy Strategy 2017) : परम्परागत तरिकाले प्रयोग हुँदै आएको जैविक ऊर्जालाई आधुनिक, दिगो तथा स्वच्छ ऊर्जाको रूपमा विकास गरी यसको पहुँच वृद्धि गर्ने तथा वातावरण संरक्षणमा योगदान पुऱ्याउने नीति लिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन (Local Government Operational Act 2017) : यस ऐनले स्थानीय तहलाई नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धनका लागि नीति तथा योजना निर्माण गरी संचालन गर्नका लागि अधिकार दिएको छ । यसका अतिरिक्त, स्थानीय तहमा विद्युत वितरण प्रणाली व्यवस्थापन, संचालन तथा अनुगमनको पनि अधिकार दिएको छ ।

नेपालको नेशनल्ली डिटरमाइन कन्ट्रीब्युसन २०२० (Nepal's Nationally Determined Contribution 2020) :

NDC 2020 ले सन् २०५० सम्ममा शून्य हरितगृह ग्राँस उत्सर्जन हासिल गर्न स्वच्छ ऊर्जा पहुँचमा परिमार्जित लक्ष्यहरु तय गरेको छ । केही प्रमुख लक्ष्यहरु यस प्रकार छन् :

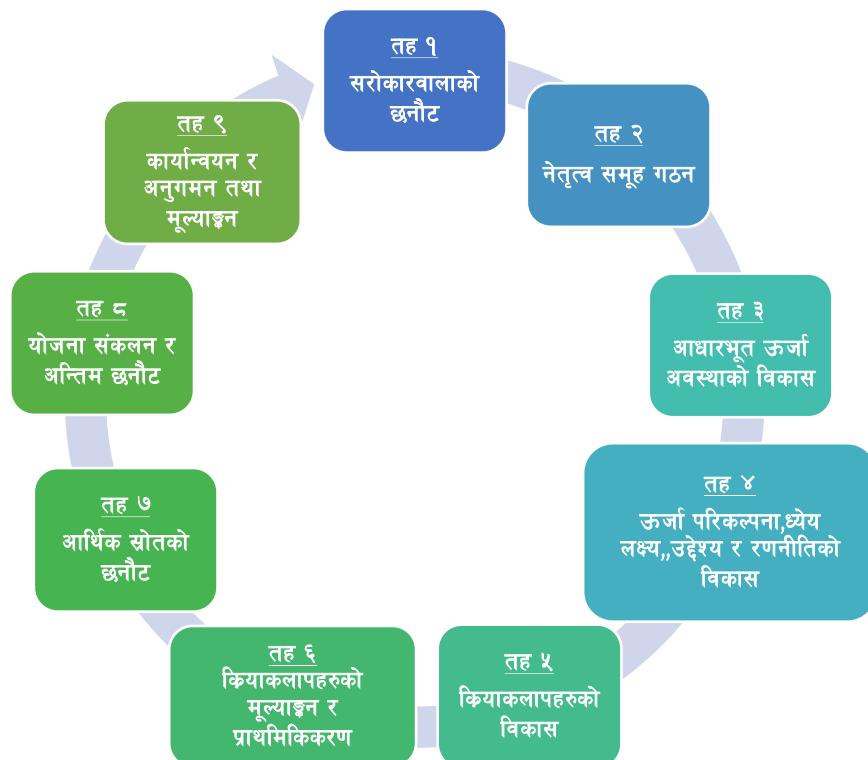
- सन् २०३० सम्ममा स्वच्छ ऊर्जा उत्पादनमा लगभग १,४०० मेगावाट बाट १५,००० मेगावाटमा बढाउनुपर्ने, जसमध्ये ५-१०% लघु जलविद्युत आयोजना, सौर्य, वायु र जैविक ऊर्जावाट उत्पादन गरिनेछ ।
- सन् २०३० सम्ममा कुल मागको १५% स्वच्छ ऊर्जाको स्रोतहरूबाट आपूर्ति भएको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- सन् २०३० सम्ममा दुईपाड्गे लगायत सबै निजी यात्रुवाहक सवारी बिक्रीको ९०% र चारपाड्गे सार्वजनिक यात्रुवाहक सवारीको बिक्रीको ६०% समेट्ने गरी विद्युतीय सवारी साधनको बिक्री बढाइनेछ ।

- सन् २०३० सम्ममा २५% घरधुरीहरूले प्राथमिक चूल्होको रूपमा विद्युतीय चूल्हो प्रयोग गर्ने कुराको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- सन् २०२५ सम्ममा विशेष गरी ग्रामीण क्षेत्रहरूमा ५००,००० सुधारिएको चूल्होहरू स्थापना गरिनेछ ।
- सन् २०२५ सम्ममा थप २००,००० घरायसी गोवर र्याँस प्लान्ट र ५०० ठुला गोवर र्याँस प्लान्टहरू स्थापना गरिनेछ ।

४. पालिका ऊर्जा योजनाको प्रक्रिया र विधि (MEP PROCESS AND METHODOLOGY)

४.१ नौ तह योजना प्रक्रिया (NINE STEPS PLANNING PROCESS)

यस नौ तह योजना प्रक्रिया विधि वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र ग्रामिण क्षेत्रको लागि नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम सँगको सहकार्यमा विकास गरिएको छ । यसलाई पालिका ऊर्जा योजना तयार गर्दा प्रयोग गरिएको छ ।

सरोकारवालाको छनौट (Identify Stakeholder): सरोकारवाला भन्नाले तिनीहरूलाई बुझाउँदछ, जसले उत्पादन, बिक्रि र प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्दछन् । सरोकारवालाहरूले ऊर्जा योजना तथा कार्यान्वयनलाई सकारात्मक तथा नकारात्मक दुवै तरिकाले प्रभाव पार्दछन् । तसर्थ योजनाको पहिलो चरणमा

सरोकारवालाहरूको छनौट गरी तिनीहरूलाई तीन तहमा विभाजन गरी कमशः मूल्य, प्राथमिक र द्वितीय सरोकारवालामा छुट्याउनु पर्दछ ।

मूल्य सरोकारवालाहरूसँगको छलफल विना गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजनामा समावेश गरिएका ऊर्जा सम्बन्धी कियाकलापहरू सञ्चालन गर्न सकिदैन । त्यसैगरी प्राथमिक सरोकारवाला भन्नाले तिनीहरूलाई बुझाउँदछ जसले ऊर्जा कार्यक्रमका कियाकलापहरूलाई सकारात्मक तथा नकारात्मक दुवै तरिकाले प्रभाव पार्दछन् । द्वितीय सरोकारवालाका कारण अप्रत्यक्ष तथा अस्थाई रूपमा ऊर्जा कार्यक्रमका कियाकलापहरूलाई प्रभाव पर्दछ ।

नेतृत्व समूहको गठन (Establish Leadership Team):

गाउँपालिका स्तरमा ऊर्जा सम्बन्धी योजना, सञ्चालन तथा अनुगमनका लागि सरकारी संरचना रहेको छैन । तसर्थ, गाउँपालिकामा ऊर्जा सम्बन्धी निर्णय, आर्थिक स्रोतको लागि निर्देशन र नवीकरणीय ऊर्जा आयोजनाहरू प्रवर्द्धनका लागि नेतृत्व सहितको समूह गठन गरिएको छ । त्यसैले, गाउँपालिकामा ऊर्जा परियोजना विकास एवम् विस्तारका लागि ऊर्जा उप-समितिको गठन गरिएको छ । जसले गाउँपालिका स्तरमा ऊर्जा आयोजनाहरूको योजना, निर्माण, सञ्चालन र अनुगमन गर्ने काम गर्दछ । यस समूहमा ऊर्जा विकास उप-समितिको संयोजक सहित ६ जना सदस्यहरू रहेका छन् । गाउँपालिकाको उपाध्यक्षले यस उप-समितिको संरक्षकको रूपमा कार्य गर्दछन् ।

आधारभूत ऊर्जा अवस्थाको विकास (Develop Energy Baseline):

आधारभूत ऊर्जा अवस्थाका आधारमा वर्तमान ऊर्जाको अवस्थाको जानकारी प्राप्त गर्न सकिन्छ जसले योजना तयार गर्नको लागि सहयोग गर्दछ । तसर्थ, अर्को चरण भनेको ऊर्जाको आधारभूत सर्वेक्षण हो । यसले वर्तमान ऊर्जा प्रयोगको अवस्थाको बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउँदछ । यसैगरी, सर्वेक्षणले ऊर्जा योजना तयार गर्दा यथार्थपरक योजना बनाउन सहयोग गर्नुका साथै आवश्यक नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई अनुगमन गर्नको लागि पनि सहयोग पुर्याउँदछ ।

ऊर्जा परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति विकास (Develop Energy Vision, Mission, Goal, Objective and Strategy):

ऊर्जाको आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्नको लागि समान परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिको विकास अर्को चरणमा तयार गरिएको छ । यसले गाउँपालिकाको ऊर्जा पहुँचको अवस्थामा सुधार गर्नुका साथै कार्यक्रम सञ्चालनको लागि पनि आवश्यक मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ ।

कियाकलापहरूको विकास (Develop Activities):

गाउँपालिकाको ऊर्जा योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य र उद्देश्यको आधारमा विभिन्न किसिमका कियाकलापहरूको छनौट गरिएको छ । यस किसिमको कियाकलापहरूलाई विस्तृत रूपमा विकास गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन तथा क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण (Evaluate and Priorities the Activities):

छनौट गरिएका क्रियाकलापहरूलाई माग, आवश्यकता, स्रोतको उपलब्धता र उपयुक्त प्रविधिहरूको आधारमा प्राथमिकीकरण गरिएको छ ।

आर्थिक स्रोतको छनौट (Identity Funding Sources):

प्राथमिकीकरण गरेका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक कूल आर्थिक लागतको सम्भाव्य स्रोतहरूको पहिचान अर्को चरणमा गरिएको छ । यस क्रिसिमको आर्थिक स्रोतहरू गाउँपालिका, सञ्चाय तथा प्रादेशिक सरकार, विकास साभेदार संस्थाहरू, समुदाय र अन्य स्रोतबाट गरिएको छ ।

योजना संकलन तथा अन्तिम छनौट (Compile and Finalize the Plan):

माथिका चरणहरूबाट संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरूको सारांश बनाई गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजनामा समावेश गरिएको छ । उक्त योजनालाई निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्नुका साथै आम जनतालाई सहज रूपमा उपलब्ध गराइने छ ।

कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन (Implementation and M&E):

गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजना छनौट भईसकेपछि ऊर्जा योजनाको कार्यान्वयन शुरू हुन्छ । कार्यान्वयनमा रहेको ऊर्जा क्रियाकलापहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, तालिकामा रहेको सूचकहरूको आधारमा प्रगतिको अनुगमन गरिन्छ । पञ्चवर्षीय गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजनाको आधारमा गाउँपालिकाले वार्षिक योजना बनाउनु पर्दछ । वार्षिक योजना बनाउँदा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अनुसार सात चरणको योजना निर्माण विधिको प्रयोग गर्नु पर्दछ । जुन अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

योजना निर्माण विधिको प्रयोगले गाउँपालिका स्तरीय ऊर्जा योजनामा राखिएको लक्ष्य पूरा गर्न सहयोग पुर्याउँदछ । वार्षिक ऊर्जा योजना बनाउन सात चरण स्तरीय विधिको शुरूवात स्रोतको आँकलन र सीमा निर्धारणबाट शुरू गरिन्छ । यसका लागि ऊर्जा समितिको बैठक बस्नु पर्दछ । त्यसपछि, बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण समितिले यस कार्यलाई अगाडि बढाउँदछ । बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालनको कार्य पूरा भैसकेपछि वडा स्तरीय बैठकको आयोजना गरी प्राथमिकीकरणको योजनाहरूको सूची तयार गरिन्छ । यसका अतिरिक्त, गाउँपालिका स्तरीय कार्यसमितिको बैठकले कार्यक्रमलाई स्वीकृत गर्नुभन्दा अगाडि क्षेत्रगत बजेट तथा योजना निर्माण समितिको बैठक बस्दछ । जसले यस कार्यलाई आवश्यक लेखाजोखा गर्दछ । त्यसपछि गाउँपालिकाको कार्य समितिको बैठकले कार्यक्रमलाई स्वीकृत गर्नुपूर्व छलफल गर्दछ । छलफल गरी सहमति भएको बजेटलाई अन्तिम स्वीकृतीका लागि गाउँसभामा पेश गर्दछ । गाउँपालिकाको कार्य समितिले स्वीकृत गरेको बजेटलाई गाउँसभाले अनुमोदन गर्दछ ।

५. सरोकारवालाहरुको छनौट (STAKEHOLDERS IDENTIFICATION)

सिम्ता गाउँपालिकाका स्तरीय ऊर्जा योजना सञ्चालनका लागि निम्न लिखित सरोकारवालाहरुको छनौट गरिएको छ ।

मुख्य सरोकारवालाहरु	प्राथमिक सरोकारवालाहरु	द्वितीय सरोकारवालहरु
सिम्ता गाउँपालिका	सम्पूर्ण घरधुरी	गैरसरकारी संस्थाहरु
ऊर्जा विकास उप समिति	नगरिक समाज	व्यापारिक निजि संस्था
नेपाल विद्युत प्राधिकरण	संघीय सरकार	सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरु
वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र	प्रदेश सरकार	उद्योग वाणिज्य संघ
सिम्ता ग्रामीण विद्युतीकरण सहकारी संस्था लिमिटेड	स्थानीय सरकार	लक्ष्मी बैङ्ग
सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	सम्पूर्ण विद्यालयहरु	व्यापार तथा वाणिज्य संघ
गाउँपालिकाराष्ट्रिय महासंघ	सम्पूर्ण सिम्ताली समुदाय	UNICEF
सामुदायिक विद्युतीकरण विभाग	स्वास्थ्य संस्थाहरु	USAID
रारा ऊर्जा विकास कम्पनी प्रा.लि.		SNV Nepal
		सहकारी संस्था (१५)
		सौर्य ऊर्जा प्रणाली
		आमा समूह
		मिडिया

६. ऊर्जा विकास उप-समिति (ENERGY DEVELOPMENT SUB-COMMITTEE)

गाउँपालिका अन्तर्गत रहेको पूर्वाधार विकास समितिको मातहतमा रहने गरी ऊर्जा विकास उप समितिको गठन भैसकेको छ । यस समितिले गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने सबै ऊर्जा सम्बन्धी कार्यकमहरूको योजना, सञ्चालन तथा अनुगमनलाई नेतृत्व प्रदान गरी मूल्य जिम्मेवारीका साथ कार्यकमहरू सञ्चालन गर्नेछ । ऊर्जा विकास उप समितिका सदस्यहरूको विस्तृत जानकारी तल दिइएको छ ।

ऊर्जा विकास उप-समिति

क्र.सं.	नाम	लिङ्ग	पद
१	मोहन कुमार चन्द	पुरुष	संयोजक
२	लक्ष्मी बुढा	महिला	सदस्य
३	गोविन्द थापा	पुरुष	सदस्य

४	नर बहादुर कामी	पुरुष	सदस्य
५	मनोज सिंह	पुरुष	सदस्य
६	निशा बस्नेत	महिला	सदस्य

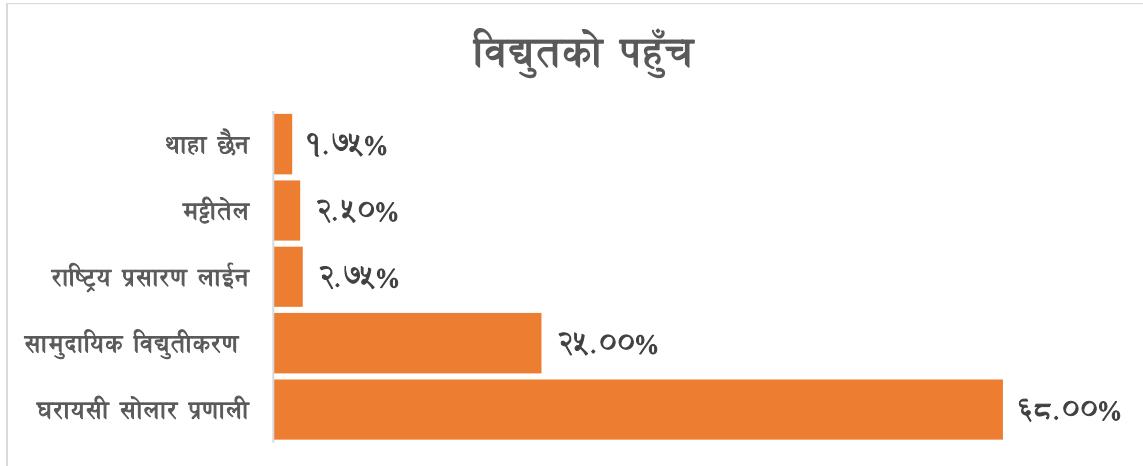
सिम्ता गाउँपालिकामा रहेको ऊर्जा विकास उप-समिति (EDSC) को भूमिका र जिम्मेवारी तल उल्लेख गरिएको छ :

- ऊर्जा विकास उप समिति पूर्वाधार समिति, कार्यपालिका र गाउँसभाप्रति उत्तरदायी हुनुपर्दछ । यस बाहेक, यस समितिले ऊर्जा सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू सञ्चालनको निर्देशन तथा सुभावहरूलाई पालना गर्ने प्रतिवद्धता गर्नुपर्दछ ।
- ऊर्जा विकास उप समितिले नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने नीति तथा कार्यविधि निर्माण गरी भौतिक पूर्वाधार समिति मार्फत गाउँसभाबाट स्वीकृत गराउनु पर्दछ ।
- संस्थागत विकास ऊर्जा इकाईतर्फ केन्द्रित हुनुपर्दछ र ऊर्जा विकास उप समिति नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धनमा केन्द्रित हुनुपर्दछ ।
- ऊर्जा सेवा अन्तर्गत गाउँपालिका भित्र रहेका सबै उपभोक्ताहरूलाई नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी सचेतना गराउने उल्लेख गरेको हुनुपर्दछ ।
- यस समितिले ऊर्जा कार्यक्रमको वार्षिक योजना निर्माण प्रक्रियामा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ ।
- ऊर्जा विकास उप समितिले योजना निर्माणको विभिन्न चरणमा आफ्नो उपस्थितिको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ । किनभने योजना निर्माण गर्दा समय सापेक्ष, यथार्थपरक र उपभोक्तामुखि क्रियाकलापहरू भएको सुनिश्चितता गर्नुपर्दछ ।
- ऊर्जासँग सम्बन्धित छनौट गरिएका क्रियाकलापहरू ऊर्जा प्रविधिको माग तथा वर्गीकरण गर्दा वार्षिक योजना बनाउनको लागि संकलन गरिने तथ्याङ्क वडास्तरवाट योजना निर्माण प्रक्रियाको नौ चरण र ऊर्जा योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य र उद्देश्यसँग मेल खानुपर्दछ । त्यसपछि मात्र ऊर्जा विकास उप समितिले ऊर्जा योजनालाई पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिका र अन्तमा गाउँसभासम्म पुऱ्याउनु पर्दछ ।
- यस समितिले नवीकरणीय ऊर्जा क्रियाकलापहरू प्रवर्द्धन गर्नका लागि ऊर्जा विकास रणनीति तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको छनौट गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले गाउँपालिका अध्यक्षसँग समन्वय गरी गाउँपालिका भित्र तथा बाहिर रहेको सम्भावित स्रोतहरूको खोजी गरी यसको विकास एवम् प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले ऊर्जा विकासको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउनको लागि केन्द्र, प्रदेश तथा छिमेकी स्थानीय तहसँग परस्पर समन्वय तथा सहकार्य गर्नुपर्दछ ।

- ऊर्जा कार्यक्रमको विकासको लागि अत्यावश्यक क्षेत्र तथा पिछड़ा वर्गको समूह बाहेक अन्य क्षेत्रको लागि अनुदान क्रमशः घटाउदै लानुपर्दछ र ऊर्जाको प्रयोगको लागि वित्तिय पहुँचको प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले संरचना निर्माण तथा नक्साको स्वीकृतीका लागि ऊर्जा अनुकूल संरचना निर्माण कोडको पालनाको लागि पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यकारी समितिमा पुऱ्याउनु पर्दछ ।
- यस समितिले ऊर्जा विकास योजनाहरू तयार गर्दा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम सञ्चालन र अनुगमनमा निर्णायक भूमिका खेल्नुपर्दछ । साथै कार्य सञ्चालन प्रगति प्रतिवेदन एवम् अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरी पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रमहरूको योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्नुपूर्व आउन सक्ने सम्भावित नकारात्मक प्रभाव (वातावरणीय, प्रकोप र द्वन्द्व) को समयमा नै आंकलन गरी यसको समाधानका लागि न्यूनीकरणका उपाय तथा व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित क्रियाकलापको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरू प्रवर्द्धन गर्दा नयाँ तथा प्रभावकारी प्रविधिहरू प्रवर्द्धनमा जोड दिनुपर्दछ । जसले स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई बढी भन्दा बढी फाइदा पुर्याउन सकोस साथै स्थानीय तहको लागि नयाँ उपयुक्त प्रविधिहरूको पनि खोजी गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरूको जडान पछि उपलब्ध हुने विक्रि पछिको सेवाको पनि सुनिश्चीतता गर्नुपर्दछ । यसका लागि निजि क्षेत्रलाई स्थानीय स्तरमा नै सेवा दिने प्रणालीको विकास गरी उद्यमिलाई प्रोत्साहित गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले क्षमता विकासको योजनाहरू पनि तयार गर्नुपर्दछ । जसमा तालिम, अभिमुखीकरण, कार्यशाला तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण आदि हुन सक्दछन् । जसले गर्दा कार्यक्रमको प्रभावकारी प्रवर्द्धन भई नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी ज्ञान, सिप, प्रविधि तथा क्षमता विकासमा सहयोग पुगदछ ।
- यस समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयगत विज्ञको खोजी गरी ऊर्जा विकास योजना निर्माणका लागि विज्ञको नियुक्ति गर्नुपर्दछ । यसका लागि समितिले गाउँपालिका अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा पूर्वाधार विकास समितिका संयोजकसँग समन्वय गर्नुपर्दछ ।
- यस समितिले नवीकरणीय ऊर्जाका क्रियाकलापहरूलाई प्रवर्द्धन गर्नका लागि विभिन्न विकास साभेदार संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्नुपर्दछ । जस अन्तर्गत समितिले दातृ निकाय, स्थानीय संघ संस्था, गैर सरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गर्नुपर्दछ ।

७. ऊर्जाको आधारभूत अवस्था (ENERGY BASELINE SITUATION)

७.१ विद्युतको पहुँच (ACCESS TO ELECTRICITY)

चित्र २ : विद्युतको पहुँच

सिम्ता गाउँपालिका करिब ६८.२५% घरधुरीहरूमा विद्युत पुगेको छ भने करिब १.७५% घरधुरीहरू अहिले पनि अङ्ध्यारोमा बस्न बाध्य छन् । घरायसी सौर्य विद्युत प्रणाली विद्युतको मुख्य श्रोत रहेको छ । करिब ६८% घरधुरीले घरायसी सौर्य प्रणालीको प्रयोग गरिरहेका छन् । यसरी प्रयोग भइरहेको घरायसी सौर्य प्रणालीको क्षमता १० - ७०० वाट (watts) सम्म छ । त्यस्तै २५% घरधुरीहरूले सामुदायिक विद्युतीकरण बाट विद्युत प्रयोग गरिरहेका छन् भने २.७५% घरधुरीहरूले राष्ट्रिय ग्रीड र २.५% लै मट्टीतेल प्रयोग गरिरहेका छन् ।

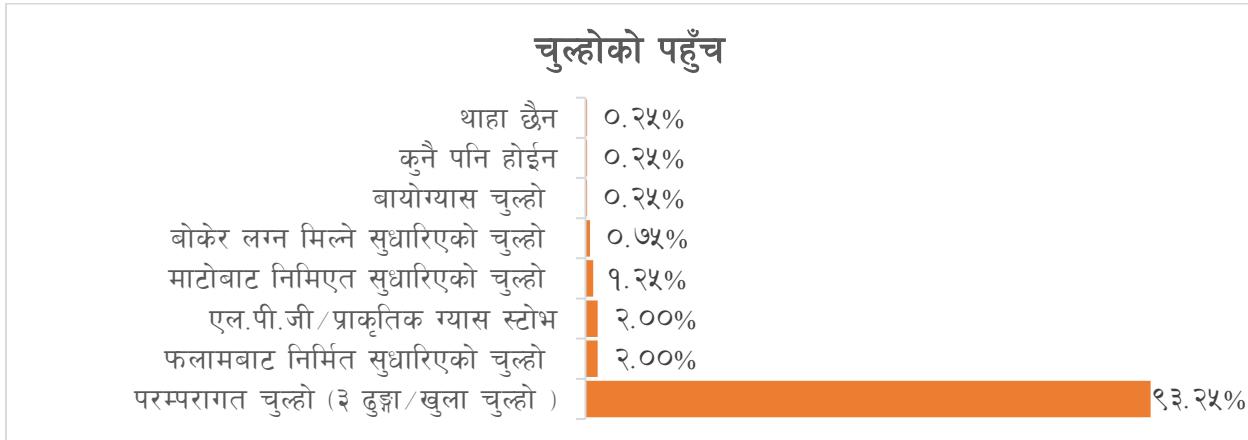
बिजुली पुगेका करिब ५९.५% घरधुरीहरू वर्तमान विद्युत पहुँचको अवस्थाबाट असन्तुष्ट छन् भने मात्र ३९.५% घरधुरीमात्र सन्तुष्ट छन् । विद्युत प्रणालीको क्षमता सानो हुनु भरपर्दो नहुनु, महज्जो असन्तुष्टिका मुख्य कारण हुन् । त्यस्तै विद्युतको उच्च लगानी, भोल्टेजमा उतार चढाव हुनु, र जोखिमपूर्ण हुनु असन्तुष्टिका अन्य कारण हुन् । तसर्थ यस पालिकामा विद्युतीय सेवाको क्षमता, गुणस्तर र विश्वसनीयता अभिवृद्धि गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

विद्युत सेवाबाट सन्तुष्टिको अवस्था र असन्तुष्टिका कारणहरु तल ग्राफमा देखाइएका छन् ।

चित्र ३ : घरेलु विद्युत सेवा देखि सन्तुष्टि

७.२ चुलोको पहुँच (ACCESS TO COOKSTOVES)

चित्र ४: पहिलो मुख्य चुलोको पहुँच

परम्परागत चुलो, ३ ढुङ्गे/आफैले बनाएको माटोको चुलो नै घरायसी प्रयोजनको लागि मुख्य चुलोको रूपमा प्रयोग हुँदै आएको छ। ९३.२५% घरधुरीहरूले परम्परागत चुलोलाई मुख्य चुलोको रूपमा प्रयोग गर्दै आइरहेका छन्। करिब ४% घरधुरीहरूले सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्दै आइरहेका छन्। जसमा २% घरधुरीहरूले फलामको सुधारिएको चुलो, २% घरधुरीले माटोबाट निर्मित सुधारिको चुलो र ०.७५% घरधुरीले बोकेर लग्न मिल्ने सुधारिएको चुलो प्रयोग गरिरहेका छन्। २% घरधुरीले एल.पी.जी र ०.२५% ले बायोग्यास चुलो प्रयोग गरिरहेका छन्। ०.२५% ले प्रयोग गरिरहेको चुलोको बारे थाहा छैन भनेका छन भने ०.२५% ले कुनै पनि चुलो प्रयोग नगरेको देखिन्छ।

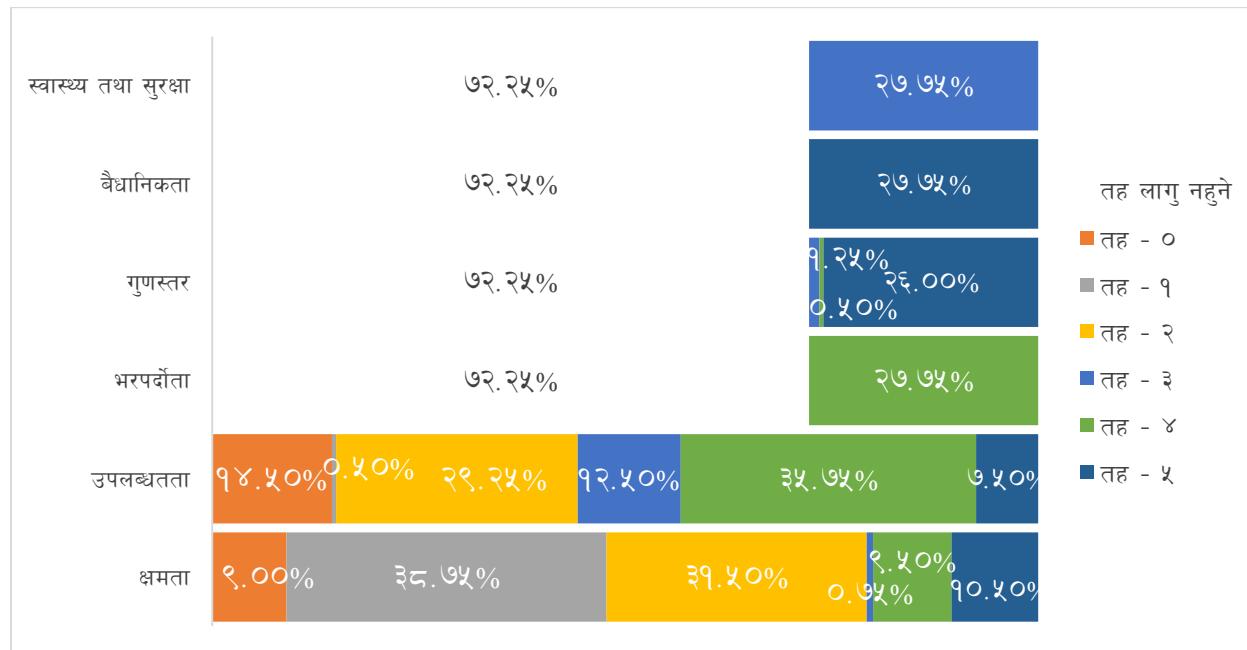
परम्परागत चुलोको प्रयोगले इन्धनमा दाउराको प्रयोग सबै भन्दा बढी भएको देखिन्छ। ९७.७५% घरधुरीले दाउराको प्रयोग गरिरहेका छन्। २% ले एल.पी.जी र ०.२५% घरधुरीले बायोग्यास प्रयोग गरिरहेका छन्।

चित्र ५: घरेलु चुलो सेवा सन्तुष्टि

माथि ग्राफमा देखाइए बमोजिम यस पालिकाको ६०% घरधुरी हाल प्रयोग गरिरहेको चुलोबाट असन्तुष्ट छन् । घरभित्र धुँवाको समस्या, स्वास्थ्यलाई हानिकारक हुनु, प्रयोग गर्न असजिलो हुनु चुलोप्रति असन्तुष्टिका मुख्य कारण हुन् । अत्यधिक इन्धनको खपत, उर्जाको इन्धन संकलनमा कठिनाई, एक ठाउँबाट अर्को ठाँउ सार्न नमिल्ने असन्तुष्टिका अन्य कारण छन् । यसबाट त्यस पालिकाका जनताहरु आफ्नो स्वास्थ्यप्रति सबेदनशील रहेको देखाउँछ । तसर्थ यस पालिकामा वातावरण र स्वास्थ्यमैत्री सफा खाना पकाउने चुलोको प्रवर्द्धन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

७.३ बहुतह ढाँचाको घरधुरी सूचक वितरण (MTF ATTRIBUTE DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS)

चित्र ६: बहुस्तरीय ढाँचा : विशेषता स्तरीय वितरण

ऊर्जा क्षमता

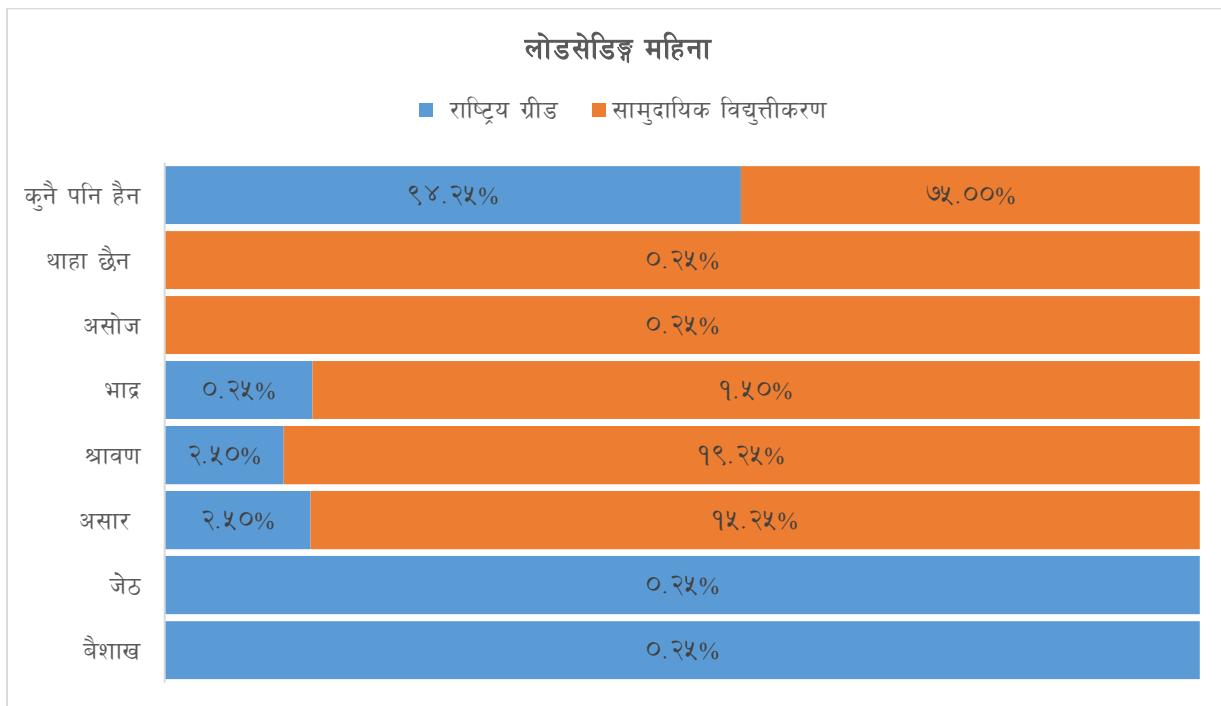
क्षमताको आधारमा हेर्दा सिम्ता गाउँपालिकाको अधिकांश घरधुरीहरू तह ३ भन्दा कममा रहेका छन् । ९% घरधुरी तह-० मा रहेका छन् जसको ऊर्जा क्षमता (Power Capacity) ३ Watt भन्दा कम रहेको छ । ३८.७५% घरधुरी तह-१ (Tier-1) समूहमा पर्दछन् जसको ऊर्जा क्षमता ३-४९ Watt रहेको छ । ३१.५% % घरधुरीहरू जसको ऊर्जा क्षमता ५०-१९९ Watt सम्म रहेको छ तिनीहरू तह-२ (Tier-2) समूहमा परेका छन् । ०.७५% घरधुरी जसको ऊर्जा क्षमता २००- ७९९ Watt सम्म रहेको छ तिनीहरू तह ३ (Tier – 3) मा रहेका छन् । ९.५% घरधुरीहरूमा ५-१५ Amp fuse size जडान गरिएको छ । तसर्थ यी घरधुरीहरू तह-४ (Tier-4) समूहमा परेका छन् । त्यसैगरी १०.५०% घरधुरीहरूमा १५ Amp fuse size भन्दा बढी क्षमताका fuse size जडान गरिएका घरधुरीहरू तह-५ (Tier-5) समूहमा परेका छन् ।

समय सूचक

समय सूचकलाई (Duration Attribute) आधार मानेर हेर्दा १४.५% घरधुरी तह-० (Tier -0) मा रहेका छन् । जसमा दैनिक १ घण्टा भन्दा पनि कम विद्युत उपलब्ध भइरहेको छ । ०.५% घरधुरी तह १ (Tier - 1) मा रहेको छ । २९.२५% घरधुरी तह -२ (Tier - 2) मा रहेका छन् । १२.५०% घरधुरीहरू तह-३ (Tier-3) मा परेका छन् जसको अर्थ ती घरधुरीहरूमा ८-१५ घण्टासम्म दैनिक र बेलुकीको समयमा कमितमा ३ घण्टा बिजुलीको उपलब्धता रहेको छ भन्ने बुझिन्छ । त्यसैगरी ३५.७५% घरधुरीहरू तह-४ (Tier-4) मा परेका छन् जसको अर्थ ती घरधुरीहरूमा १६-२३ घण्टासम्म दैनिक र बेलुकीको समयमा

कमितमा ४ घण्टा बिजुलीको उपलब्धता रहेको छ, भन्ने बुझिन्छ। करिब ७.५% घरधुरी तह-५ (Tier - 5) मा रहेका छन् जसको अर्थ ती घरधुरीमा दैनिक २४ घण्टा विद्युतको उपलब्धता रहेको छ।

विश्वसनीयता

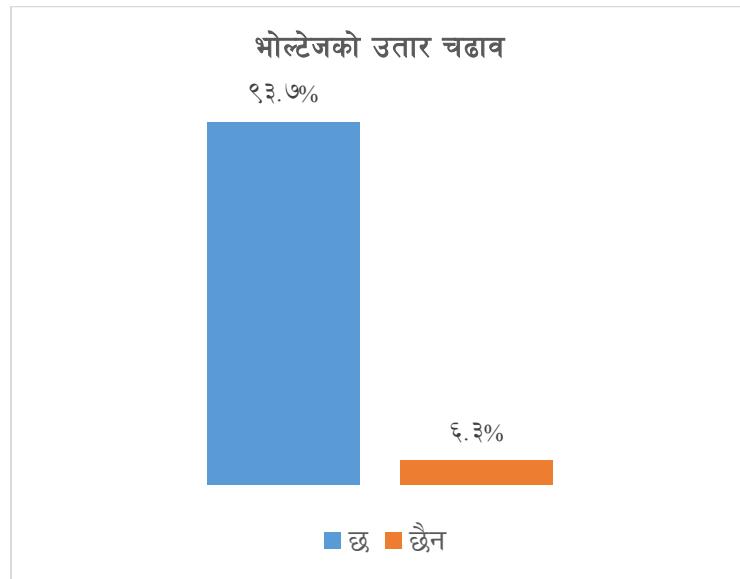
चित्र ७ : सर्वेक्षण अनुसार लोडसेड्ज़का महिनाहरु

माथि तालिकामा देखाइएको विश्वसनीयता (Reliability), गुणस्तरता (Quality), वैधानिकता (Ligality), स्वास्थ्य(Health) र सुरक्षा (Safety) सूचकहरू (Attribute) मुख्य गरेर केन्द्रीय विद्युत प्रसारण लाइन र Mini-grid को लागि बढी उपयुक्त रहेको छ। कमजोर विश्वसनीयताले व्यक्ति र पारिवारिक जीवनलाई मात्र असर गर्दैन यसले देशको विकास र आर्थिक अवस्थालाई पनि असर गर्दछ। २७.७५% घरधुरीहरु राष्ट्रिय ग्रीड र सामुदायिक विद्युतिकरणमा जडान भएका छन्। यी घरधुरीहरुले लोडसेड्ज़को समस्या जनाएको हुदा यी घरधुरीहरु तह ४ (Tier - 4)मा रहेका छन्। बाकी ७२.२५% घरधुरीमा घरायसी सौर्य प्रणाली र सोलार टुकी रहेको हुदा घरधुरीहरु तह लागू हुदैन।

गुणस्तरता

सामुदायिक विद्युतिकरण जडान गरिएका सबै २६% घरधुरीहरुमा भोल्टेजको उतार चढावको समस्या देखिएको छैन। बत्ती सानो र ठूलो बल्ने (मधुरो तथा चम्किलो बल्ने) र कहिलेकाहीं विद्युतीय उपकरणहरू बिगिने समस्याहरू पनि भइरहेको छैन। फलस्वरूप यी घरधुरीहरु गुणस्तरता (Quality) सूचक अनुसार तह-५ (Tier-5) समूहमा परेका छन्। करिब ०.५% घरधुरीहरुले उनीहरुको घरको बत्ति धिपधिप गरेर बल्ने जनाएका छन्। जसले गर्दा गुणस्तरता (Quality) सूचक अनुसार ती घरधुरीहरु तह-४ (Tier-

4) समूहमा परेका छन्। १.२५% घरधुरीमा बत्ती धिप धिप हुने गरेको र विद्युतीय सामाग्रीहरु पनि विग्रीने गरेको हुदा ती घरधुरीहरु तह - ३ (Tier - 3) समूहमा परेका छन्।

चित्र ८ : भोल्टेजको उतार चढाव

वैधानिकता

२७.७५% सामुदायिक विद्युतिकरण तथा राष्ट्रिय जडित घरधुरीहरूले बिजुलीको महसुल तिरिरहेका छन्। त्यसकारण यी घरधुरीहरू वैधानिकता (Legality) सूचक अनुसार तह-५ (Tier-5) समूहमा परेका छन्।

स्वास्थ्य र सुरक्षा

स्वास्थ्य(Health) र सुरक्षा (Safety) सूचकहरू (Attributes) अनुसार करिब २७.७५% घरधुरीहरूले जनाए अनुसार उनीहरूको घरको वाइरिडमा केही भाग नाङ्गो तार छ। जसले गर्दा यी घरधुरीहरू तह-३ (Tier-3) समूहमा परेका छन्।

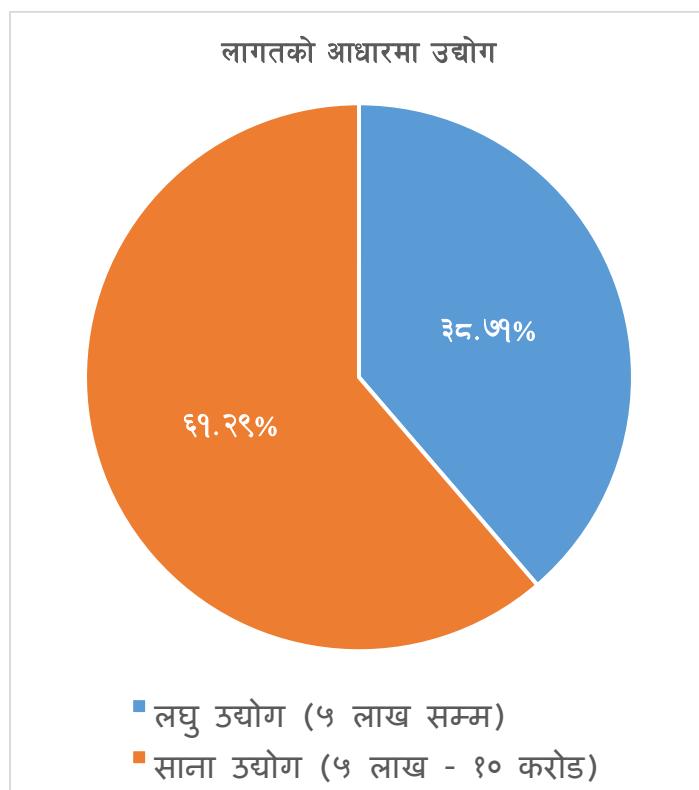
अन्तिम टायर वितरण

एमटिएफको अन्तिम टायर वितरण सबैभन्दा कमजोर सूचक (Lowest Performing Attribute) अनुसार गरिएको छ (Pelz, Pachauri, & Groh, 2018)। सिम्ता गाउँपालिकाको सन्दर्भमा क्षमता (Capacity) सूचक सबैभन्दा कम प्रदर्शन सूचकको रूपमा रहेको छ। तसर्थ अन्तिम तह वितरण (Final Tier Distribution) ले यो सूचकलाई प्रतिविम्बित (Reflection) गर्दछ। जसले विद्युतीय पहुँचको आधारमा ७९.२५% घरधुरीहरू तह-२ (Tier-2) समूहमा परेको देखाइएको छ।

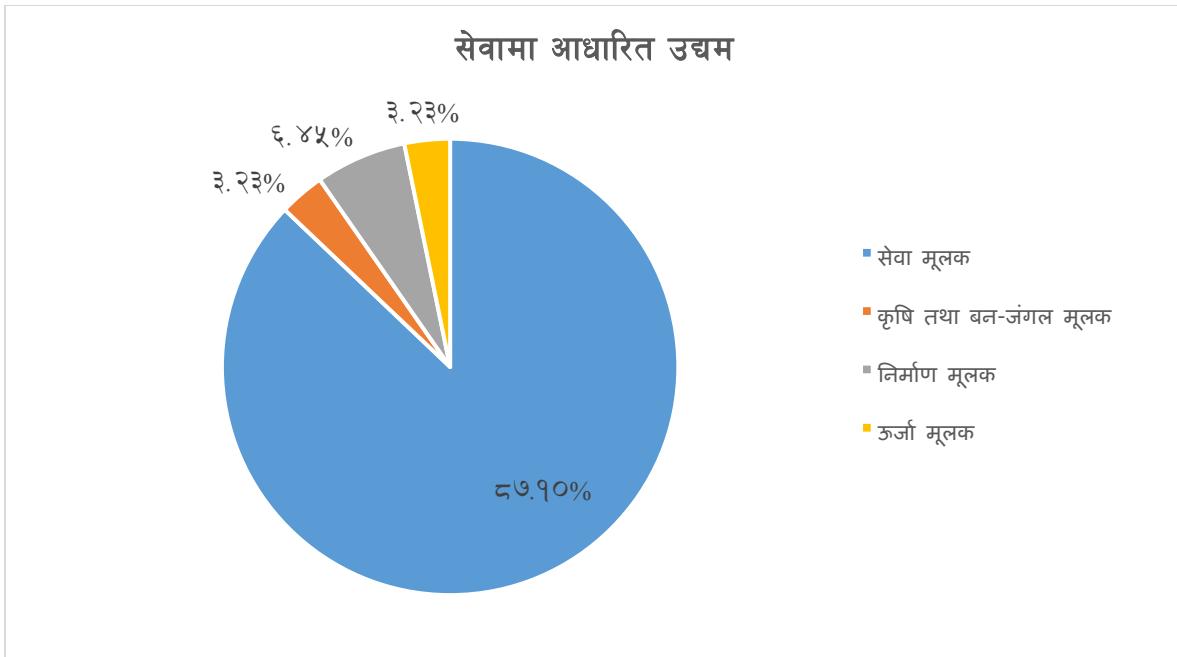
७.४ उद्यम क्षेत्रमा उर्जाको प्रयोग (ACCESS TO ENERGY IN ENTERPRISES)

यस गाउँपालिकामा विभिन्न ३१ प्रकारका उद्यमहरूको सर्वेक्षण गरिएको छ । सर्वेक्षण गरिएका उद्यमहरू जस्तै कृषि प्रशोधन, अटोमोबाइल कार्यशाला, फलामको काम गर्ने, खाद्यान्न उद्योग, होटल तथा रेष्टुरेन्टहरू छन् ।

लागतको आधारमा ३८.७१ प्रतिशत उद्यमहरू लघु उद्योग छन् भने ६१.२९% साना उद्योग रहेका छन् । सेवा प्रवाहका आधारमा ८७.१% सेवामा आधारित उद्यम, ६.४५% निर्माणमा आधारित, ३.२३% उर्जामा आधारित ३.२३% कृषि तथा वन- जङ्गलमा आधारित उद्यम रहेका छन् ।

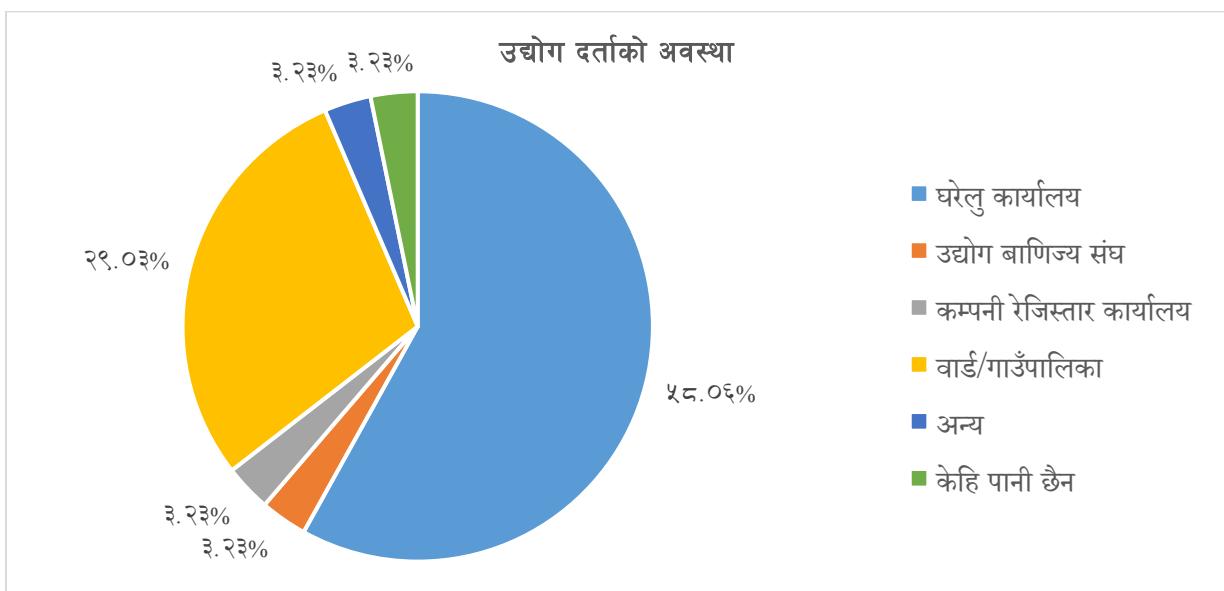

चित्र ९ : लागतको आधारमा उद्यमका प्रकार

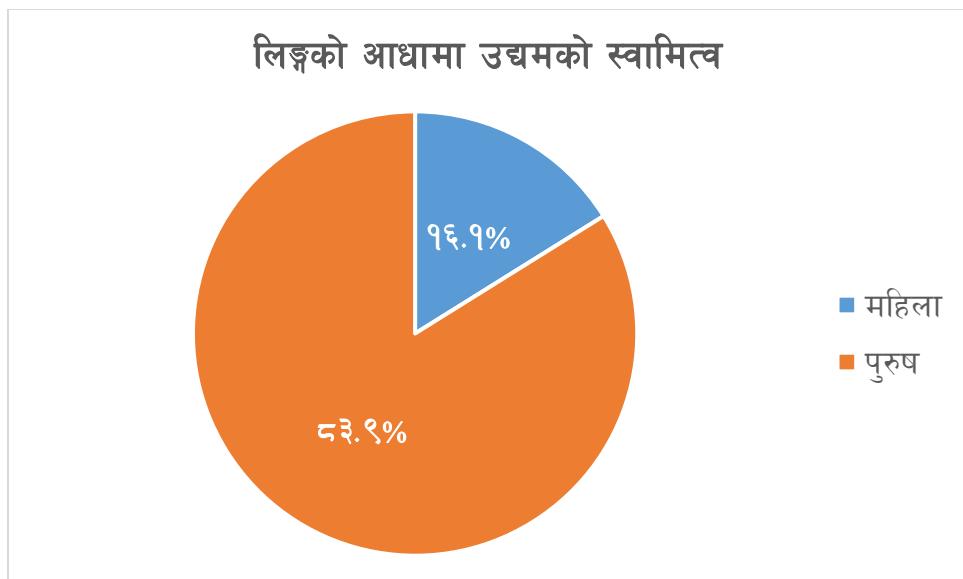

चित्र १० : सेवाको आधारमा उद्यमका प्रकार

यसका अतिरिक्त गाउँपालिकामा ३.२% उद्यमहरू विना दर्ता संचालनमा छन्। करिब ५६% उद्यमहरू घरेलु कार्यालयमा दर्ता गरेर संचालनमा छन् भने २९.०३% उद्यमहरू वार्ड/गा.पामा दर्ता छन्। ३.२% कम्पनी रजिस्टार, ३.२% उद्योग बाणिज्य संघमा, ३.२% अन्यमा दर्ता गरि संचालनमा छन्। लैङ्गिक दृष्टिकोणले विश्लेषण गर्दा ८३.९% उद्यमहरू पुरुषहरूको नाममा दर्ता छन् भने १६.१% उद्यम महिलाको नाममा दर्ता रहेका छन्।

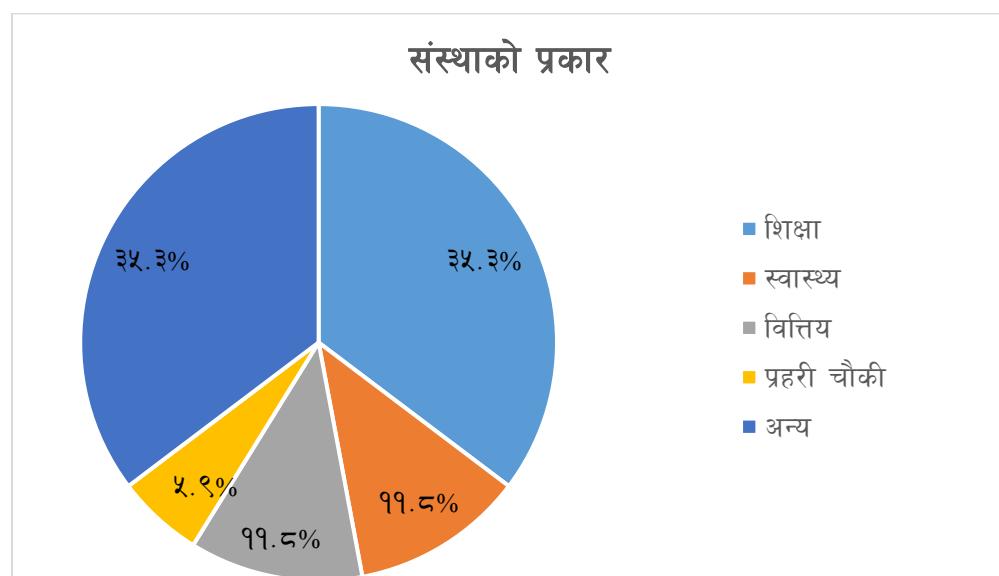
चित्र ११ : उद्यमको दर्ता स्थिति

चित्र १२ : लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा उद्यमको संचालन

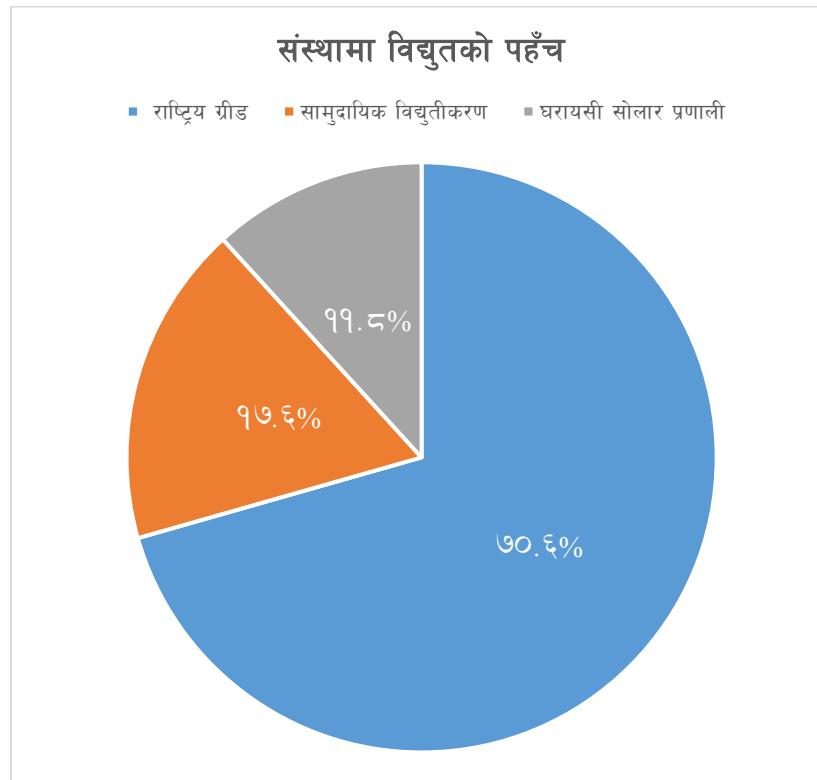
७.५ संस्थाहरूमा ऊर्जाको वर्तमान प्रयोग (ENERGY ACCESS IN INSTITUTIONS)

विभिन्न १७ संस्थाहरूमा ऊर्जा पहुँचको सर्वेक्षण गरिएको छ । विद्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, वित्तीय संस्था तथा प्रहरी चौकीमा सर्वेक्षण गरिएको छ ।

चित्र १३ : संस्थाको प्रकार

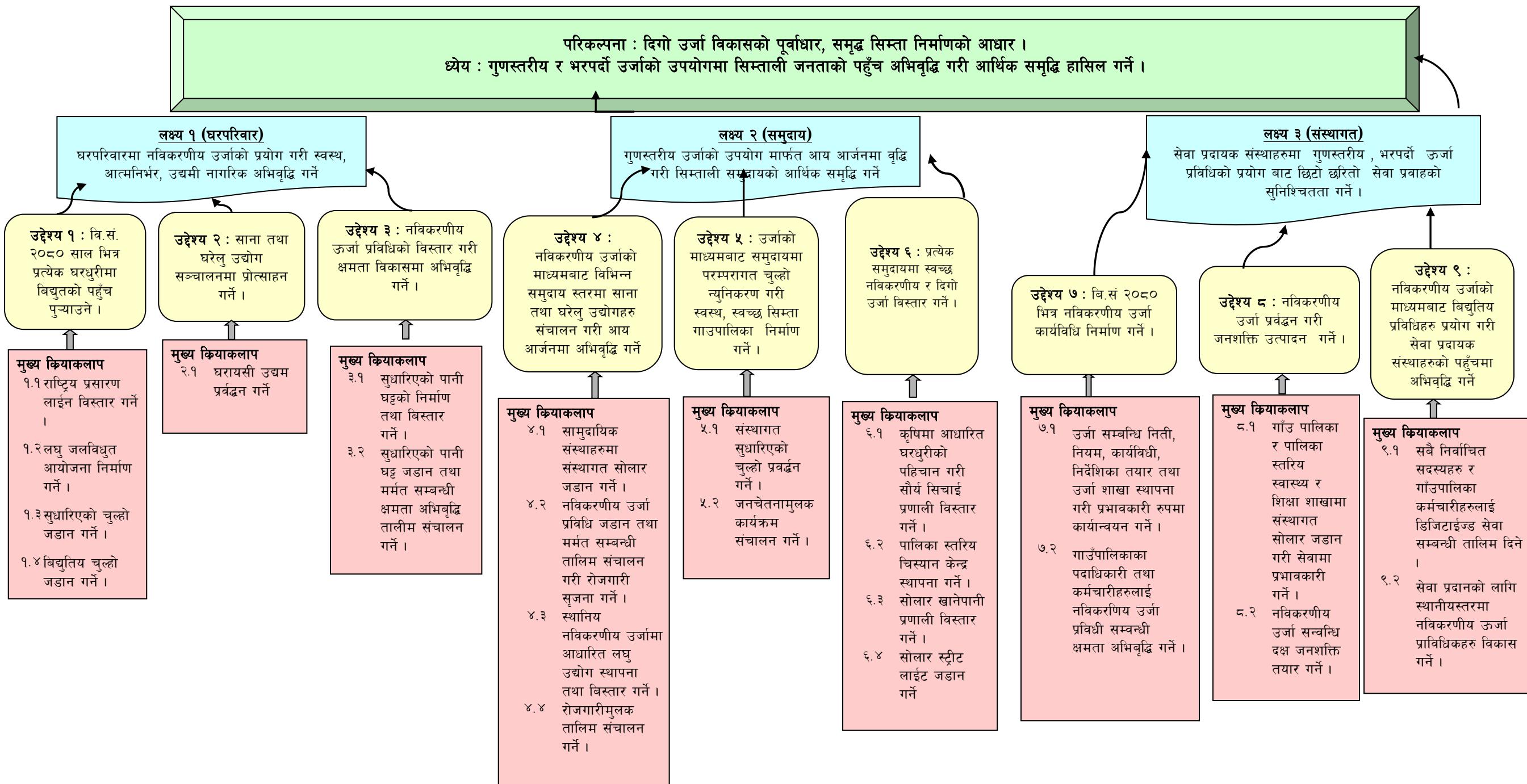
संस्थाहरूमा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार ५२.९०% सरकारी संस्था, २९.४१% निजि र १७.६५% सामुदायिक छन् । यी मध्ये ७४% संस्थाहरूमा उर्जाको कुनै पनि स्रोत छैनन् । ७०.६% संस्थाहरूमा राष्ट्रिय ग्रीड, १७.६% सामुदायिक विद्युतिकरण र ११.८% घरायसी सोलार जोडिएका छन् ।

चित्र १४ : संस्थाहरूमा विजुलीको मुख्य स्रोत

८. नगरपालिका ऊर्जा योजना (MUNICIPALITY ENERGY PLAN)

८.१ योजनाको समीक्षा (PLAN OVERVIEW)

८.२ ऊर्जा परिकल्पना, ध्यय, र लक्ष्य (ENERGY VISION, MISSION & GOALS)

८.२.१ परिकल्पना (Vision)

दिगो उर्जा विकासको पूर्वाधार, समृद्ध सिम्ता निर्माणको आधार ।

८.२.२ ध्यय (Mission)

गुणस्तरीय र भरपर्दो उर्जाको उपयोगमा सिम्ताली जनताको पहुँच अभिवृद्धि गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने ।

८.२.३ लक्ष्य (Goals)

घरपरिवार तह

घरपरिवारमा नविकरणीय उर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उच्चमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।।

समुदाय तह

गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने ।

संस्थागत तह

सेवा प्रदायक संस्थाहरूमा गुणस्तरीय, भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छरितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।

८.२.४ उद्देश्यहरू (Objectives)

घरपरिवार तह

उद्देश्य १ : २०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा विद्युतको पहुँच पुऱ्याउर्ने ।

उद्देश्य २ : साना तथा घरेलु उच्चोग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने ।

उद्देश्य ३ : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने ।

समुदाय तह

उद्देश्य ४ : समुदाय अन्तर्गतका पूर्वाधारको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।

उद्देश्य ५ : उर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ सिम्ता गाउपालिका निर्माण गर्ने ।

उद्देश्य ६ : प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ नविकरणीय र दिगो उर्जा विस्तार गर्ने ।

परिकल्पना (Vision): तपाईंले प्राप्त गर्न चाहानु भएको ठूलो चित्र प्रदान गर्नुहोस् ।

ध्यय (Mission): तपाईंको परिकल्पना कसरी हासिल गर्ने भन्ने कुराको सामान्य वयान गर्नुहोस् ।

लक्ष्य (Goal): यो रणनीति कार्यान्वयन पूरा गर्नको लागि आवश्यक बुँदाहरुको सामान्य वयान गर्नुहोस् ।

श्रोत: *Iowa State University Extension, 2018*

संस्थागत तह

उद्देश्य ७ : वि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने ।

उद्देश्य ८ : नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।

उद्देश्य ९ : नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट विद्युतिय प्रविधिहरू प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरूको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने ।

८.३ रणनीतिहरू (STRATEGIES)

सिम्ता गाउँपालिकाले आफ्नो परिकल्पना र लक्ष्य प्राप्त गर्नको लागि निम्न लिखित रणनीति अवलम्बन गर्नेछ ।

रणनीति १: ऊर्जा पहुँच सुधारका लागि साभेदारी

गाउँपालिकाले प्रदेश र सङ्गीय सरकारसँगको साभेदारीमा आफ्नो ऊर्जा परिकल्पना र प्रतिबद्धता हासिल गर्न अधिकतम प्रयास गर्नेछ । ऊर्जा क्रियाकलाप कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकाले प्रदेश र सङ्गीय सरकारसँग समन्वय गरेर प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग प्राप्त गर्नेछ । गाउँपालिकाले विभिन्न सरकारी संस्थानहरू, विकास नियोग, व्यापार व्यवसाय र उद्यमहरूसँग पनि नजिक रहेर साभेदारी गरी आफ्नो लक्ष्य प्राप्तिको लागि आवश्यक वित्त पोषण र प्राविधिक सहयोगको व्यवस्था गर्नेछ ।

रणनीति २: नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने

स्थानीय जनतालाई स्वच्छ प्रविधिको उपयोग गराउन जनचेतनाले प्रमूख भूमिका खेल्दछ । गाउँपालिकाले नवीकरणीय ऊर्जा सूचना केन्द्रको संचालन गरी स्थानीय जनतालाई नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी चेतना तथा नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी नीति र प्रविधिहरूबाटे सूचना प्रदान गर्दछ । त्यसै गरि सबै वडाहरूमा नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम नीति र अनुदान प्रकृया आवधिक आधारमा संचालन गरिनेछ ।

रणनीति ३: आर्थिक विकासको लागि ऊर्जाको उत्पादनशील प्रयोग

सुधारिएको ऊर्जा सेवाका साथै त्यसको उत्पादकमूलक उपयोगले ऊर्जा प्रणालीको स्थिरता मात्रै सुनिश्चिता गर्दैन कि स्थानीय आय र काम सिर्जना गर्न पनि मद्दत गर्दछ । गाउँपालिकाले सम्भावित उत्पादनमूलक क्रियाकलापहरूमा स्थानीयको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्नेछ । यसबाहेक गाउँपालिकाले स्थानीय वित्तीय संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी ऊर्जाको उत्पादनमूलक क्रियाकलापमा संलग्न हुन चाहने परिवार तथा समुदायको लागि वित्तपोषण पहुँच गर्ने कार्यविधिको विकास गर्नेछ ।

रणनीति ४: ऊर्जाको प्रयोगलाई अन्य क्षेत्रमा विस्तार गर्ने ।

सिम्ता गाउँपालिकाले नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग लाई घरायसी भन्दा अन्य क्षेत्रमा प्रवर्द्धन गर्ने भएको छ । यसले कृषि, उद्योग, सार्वजनिक संस्था जस्ता क्षेत्रमा नवीकरणीय ऊर्जा प्रयोग गर्ने प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग प्रदान गर्नेछ । गाउँपालिकाले प्रत्येक उपक्षेत्रमा हस्तक्षेप गर्ने क्षेत्र पहिचान गरी जनचेतनाको लागि प्रदर्शनी आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न र अरुलाई पनि यस्तै क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गर्न सहयोग गर्नेछ । गाउँपालिकाले एक वित्तीय प्याकेज पनि प्राप्त गर्नेछ, जसले अन्य पहिचान गरिएका क्षेत्रहरूमा नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरूको एकीकरणमा मद्दत गर्न सक्छ ।

८.४ ऊर्जा मध्यस्थता योजना (ENERGY INTERVENTION PLAN)

तह	लक्ष्य	प्रमुख क्रियाकलाप	
८.१ वित्त प्रबंधन	लक्ष्य एक : घरपरिवारमा नविकरणीय ऊर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उद्यमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।		
	उद्देश्य १ : २०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा बिद्युतको पहुँच पुऱ्याउने	१.१	राष्ट्रिय प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने ।
		१.२	लघु जलविधुत आयोजना निर्माण गर्ने ।
		१.३	सुधारिएको चुल्हो जडान गर्ने ।
		१.४	बिद्युतिय चुल्हो जडान गर्ने ।
	उद्देश्य २ : साना तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने	२.१	घरायसी उद्यम प्रवर्द्धन गर्ने
८.२ वित्त प्रबंधन	उद्देश्य ३ : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने । ।	३.१	सुधारिएको पानी घट्टको निर्माण तथा विस्तार गर्ने ।
		३.२	सुधारिएको पानी घट्ट जडान तथा मर्मत सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम सञ्चालन गर्ने ।
	लक्ष्य दुई : गुणस्तरीय ऊर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने		
	उद्देश्य ४ : समुदाय अन्तर्गतका पुर्वाधारको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।	४.१	सामुदायिक संस्थाहरुमा संस्थागत सोलार जडान गर्ने ।
		४.२	नविकरणीय ऊर्जा प्रविधि जडान तथा मर्मत सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने ।
		४.३	स्थानिय नविकरणीय ऊर्जामा आधारित लघु उद्योग स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।
८.३ वित्त प्रबंधन	उद्देश्य ५ : ऊर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ सिम्ता गाउपालिका निर्माण गर्ने ।	५.१	संस्थागत सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन गर्ने ।
		५.२	जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
	उद्देश्य ६ : प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ नविकरणीय र दिगो ऊर्जा विस्तार गर्ने ।	६.१	कृषिमा आधारित घरधुरीको पहिचान गरी सौर्य सिचाई प्रणाली विस्तार गर्ने ।

		६.२	पालिका स्तरिय चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने ।	
		६.३	सोलार खानेपानी प्रणाली विस्तार गर्ने ।	
		६.४	सोलार स्ट्रीट लाईट जडान गर्ने	
लक्ष्य तीन : सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा गुणस्तरीय , भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छरितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।				
उद्देश्य	उद्देश्य ७ : बि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने	७.१	उर्जा सम्बन्धि निती, नियम, कार्यविधी, निर्देशिका तयार तथा उर्जा शाखा स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	
		७.२	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा प्रविधी सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	
	उद्देश्य ८ : नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।	८.१	गाउँ पालिका र पालिका स्तरिय स्वास्थ्य र शिक्षा शाखामा संस्थागत सोलार जडान गरी सेवामा प्रभावकारी गर्ने ।	
		८.२	नविकरणीय उर्जा सञ्चालन दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।	
उद्देश्य	उद्देश्य ९ : नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट विद्युतिय प्रविधिहरु प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने	९.१	सबै निर्वाचित सदस्यहरु र गाउँपालिका कर्मचारीहरुलाई डिजिटाईज्ड सेवा सम्बन्धी तालिम तथा नविकरणीय उर्जा प्रविधिकहरुको विकास गर्ने ।	
		९.२	गाउँपालिका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा सम्बन्धी अवलोकन भ्रमण गराउने ।	

८.५ वार्षिक लक्ष्य विवरण (ANNUAL TARGET BREAKDOWN)

क्रियाकलापहरू	आर्थिक विभाजन					जरमा	इकाई
	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३		
लक्ष्य एक :	घरपरिवारमा नविकरणीय उर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उच्चमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।						
उद्देश्य १ :	२०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा बिचुतको पहुँच पुऱ्याउने						
१.१	राष्ट्रिय प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने ।	६५०	७००	७००	६००	६३५	३२८५ घरधुरी
१.२	लघु जलविधुत आयोजना निर्माण गर्ने ।	२०	२०	२०			६० कि.वा
१.३	सुधारिएको चुल्हो जडान गर्ने ।	२००	२००	२००	४००	४००	१४०० वटा
१.४	बिचुतिय चुल्हो जडान गर्ने ।	९००	४००	४००	५५०	५५०	२००० वटा
उद्देश्य २ :	साना तथा घरेलु उच्चोग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने						
२.१	घरायसी उच्चम प्रवर्द्धन गर्ने	२	५	५	५	५	२२ वटा
उद्देश्य ३ :	नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने । ।						
३.१	सुधारिएको पानी घट्टको निर्माण तथा विस्तार गर्ने ।	२	५	५			१२ वटा
३.२	सुधारिएको पानी घट्ट जडान तथा मर्मत सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम संचालन गर्ने ।		९				१ वटा
लक्ष्य दुई :	गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने						
उद्देश्य ४ :	समुदाय अन्तर्गतका पुराव्याधिको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।						
४.१	सामुदायिक संस्थाहरूमा संस्थागत सोलार जडान गर्ने ।	२	४	४	४	४	१८ वटा
४.२	नविकरणीय उर्जा प्रविधि जडान तथा मर्मत सम्बन्धी तालिम संचालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने ।		९				१ वटा
४.३	स्थानिय नविकरणीय उर्जामा आधारित लघु उच्चोग स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।		९	२	३		६ वटा
४.४	रोजगारीमुलक तालिम संचालन गर्ने ।		२				२ वटा
उद्देश्य ५ :	उर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ सिम्ता गाउपालिका निर्माण गर्ने ।						

५.१	संस्थागत सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन गर्ने ।		५	५	५	५	२०	बटा
५.२	जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।		१	१			२	बटा
उद्देश्य ६ :	प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ, नविकरणीय र दिगो उर्जा विस्तार गर्ने ।							
६.१	कृषिमा आधारित घरधुरीको पहिचान गरी सौर्य सिचाई प्रणाली विस्तार गर्ने ।		३	३	३	३	१२	बटा
६.२	पालिका स्तरिय चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने ।		३	३	२	२	१०	बटा
६.३	सोलार खानेपानी प्रणाली विस्तार गर्ने ।		२	३	२		७	बटा
६.४	सोलार स्ट्रीट लाईट जडान गर्ने	१०	१०	१०			३०	बटा
लक्ष्य तीन :	सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा गुणस्तरीय, भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छरितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।							
उद्देश्य ७ :	बि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने							
७.१	उर्जा सम्बन्धि निती, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका तयार तथा उर्जा शाखा स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।		१	१	१	१	४	बटा
७.२	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा प्रविधि सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	१	१	१	१	१	५	बटा
उद्देश्य ८ :	नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।							
८.१	गाउँ पालिका र पालिका स्तरिय स्वास्थ्य र शिक्षा शाखामा संस्थागत सोलार जडान गरी सेवामा प्रभावकारी गर्ने ।		२	४	५		११	बटा
८.२	नविकरणीय उर्जा सञ्चन्धि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।		२				२	बटा
उद्देश्य ९ :	नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट विद्युतिय प्रविधिहरु प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने ।							
९.१	सबै निर्वाचित सदस्यहरु र गाउँपालिका कर्मचारीहरुलाई डिजिटाईज्ड सेवा सम्बन्धी तालिम तथा नविकरणीय उर्जा प्रविधिकहरुको विकास गर्ने ।		१				१	
९.२	गाउँपालिका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा सम्बन्धि अवलोकन भ्रमण गराउने ।		१				१	

८.६ अनुमानित रकम र वित्तीय स्रोत (ESTIMATED BUDGET AND FINANCING SOURCE)

पालिकाको ऊर्जा योजना कार्यान्वयनको लागि अनुमानित बजेट र सम्भावित स्रोत तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं	क्रियाकलापहरू	अनुमानित लागत	आर्थिक श्रोतहरू				
			स्थानिय तह र प्रदेश सकरका	३.३.प्रके	विकास सामिटहरू	समुदाय लगानी	निजी तथा अन्य
क	लक्ष्य एक : घरपरिवारमा नविकरणीय उर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उद्यमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।	९६९,७२०,०००.००	५५,८९३,०००.००	३९,३८४,०००.००	४९,२७५,०००.००	१२,०६८,०००.००	९३,९५०,०००.००
१	उद्देश्य १ : २०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा बिद्युतको पहुँच पुऱ्याउने	९५६,५५०,०००.००	५५,०७५,०००.००	२९,०००,०००.००	४९,२७५,०००.००	९०,९००,०००.००	९२,३००,०००.००
	१.१ राष्ट्रिय प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने ।	९८,५५०,०००.००	४९२७५०००		४९२७५०००		
	१.२ लघु जलविधुत आयोजना निर्माण गर्ने ।	३६,०००,०००.००	३६०००००	९८००००००		७२०००००	७२०००००
	१.३ सुधारिएको चुल्हो जडान गर्ने ।	७,०००,०००.००	७०००००	३५०००००		७०००००	२९०००००
	१.४ विद्युतिय चुल्हो जडान गर्ने ।	९८,०००,०००.००	९८०००००	७५०००००		३००००००	३००००००
२	उद्देश्य २ : साना तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने	४,४००,०००.००	६९६,०००.००	२,०२४,०००.००	-	८८०,०००.००	८८०,०००.००
	२.१ घरायसी उद्यम प्रवद्धन गर्ने	४,४००,०००.००	६९६०००	२०२४०००		८८००००	८८००००
३	उद्देश्य ३ : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने । ।	७००,०००.००	१२२,०००.००	३६०,०००.००	-	२८,०००.००	-
	३.१ सुधारिएको पानी घट्टको निर्माण तथा विस्तार गर्ने ।	७२०,०००.००	७२०००	३६००००		२८८०००	
	३.२ सुधारिएको पानी घट्ट जडान तथा मर्मत सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम संचालन गर्ने ।	५०,०००.००	५००००				

ख	लक्ष्य दुई :	गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने	५७,९००,०००.००	१७,३९५,०००.००	३९,०२०,०००.००	-	१६,३५५,०००.००	१४,३५०,०००.००
४	उद्देश्य ४ :	समुदाय अन्तर्गतका पुर्वाधारको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।	१४,५५०,०००.००	१,५५०,०००.००	८,२८०,०००.००	-	३,९८०,०००.००	७२०,०००.००
	४.१	सामुदायिक संस्थाहरुमा संस्थागत सोलार जडान गर्ने ।	१०,५००,०००.००	१०५००००	६४८००००		३२४००००	
	४.२	नविकरणीय उर्जा प्रविधि जडान तथा मर्मत सम्बन्धी तालिम संचालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने ।	५०,०००.००	५००००				
	४.३	स्थानिय नविकरणीय उर्जामा आधारित लघु उद्योग स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।	३,६००,०००.००	३६००००	१८००००००		७२००००	७२००००
	४.४	रोजगारीमुलक तालिम संचालन गर्ने ।	१००,०००.००	५००००			२००००	
५	उद्देश्य ५ :	उर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ सिम्ता गाउँपालिका निर्माण गर्ने ।	१,१००,०००.००	१८०,०००.००	५००,०००.००	-	२२०,०००.००	२००,०००.००
	५.१	संस्थागत सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन गर्ने ।	१,०००,०००.००	१०००००	५०००००		२०००००	२०००००
	५.२	जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	१००,०००.००	५००००			२००००	
६	उद्देश्य ६ :	प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ, नविकरणीय र दिगो उर्जा विस्तार गर्ने ।	७७,४५०,०००.००	१५,५६५,०००.००	३०,२४०,०००.००	-	१२,१५५,०००.००	१३,४६०,०००.००
	६.१	कृषिमा आधारित घरधुरीको पहिचान गरी सौर्य सिचाई प्रणाली विस्तार गर्ने ।	३३,६००,०००.००	३३६००००	२०९६००००		६७२००००	३३६००००
	६.२	पालिका स्तरिय चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने ।	१७,०००,०००.००	८५०००००			१७००००००	६८००००००
	६.३	सोलार खानेपानी प्रणाली विस्तार गर्ने ।	१६,५००,०००.००	१६८००००	१००८०००००		३३६००००	१६८०००००
	६.४	सोलार स्ट्रीट लाईट जडान गर्ने	४,०५०,०००.००	२०२५०००			४०५०००	१६२०००००

ग	लक्ष्य तीन :	सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा गुणस्तरीय , भरपर्दो उर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छरितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।	५,९५०,०००.००	१,८९५,०००.००	४,४५५,०००.००	-	-	-
७	उद्देश्य ७ :	बि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने	३५०,०००.००	३५०,०००.००	-	-	-	-
	७.१	उर्जा सम्बन्धि निती, नियम, कार्यविधी, निर्देशिका तयार तथा उर्जा शाखा स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	१००,०००.००	१०००००				
	७.२	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा प्रविधि सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	२५०,०००.००	२५००००				
८	उद्देश्य ८ :	नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।	५,०५०,०००.००	५९५,०००.००	४,४५५,०००.००	-	-	-
	८.१	गाउँ पालिका र पालिका स्तरिय स्वास्थ्य र शिक्षा शाखामा संस्थागत सोलार जडान गरी सेवामा प्रभावकारी गर्ने ।	४,९५०,०००.००	४९५०००	४४५५०००			
	८.२	नविकरणीय उर्जा सञ्चन्धि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।	१००,०००.००	१०००००				
९	उद्देश्य ९ :	नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट विद्युतिय प्रविधिहरु प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने	५५०,०००.००	५५०,०००.००	-	-	-	-
	९.१	सबै निर्वाचित सदस्यहरु र गाउँपालिका कर्मचारीहरुलाई डिजिटाईज्ड सेवा सम्बन्धी तालिम तथा नविकरणीय उर्जा प्रविधिकहरुको विकास गर्ने ।	३००,०००.००	३०००००				
	९.२	गाउँपालिका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा सम्बन्धी अवलोकन भ्रमण गराउने ।	२५०,०००.००	२५००००				
			२५४,७७०,०००.००	७४६२३०००	७४८५९०००	४९२७५०००	२८४५३०००	२७५६००००

८.७ अनुमानित वार्षिक बजेट (ESTIMATED ANNUAL BUDGET)

अनुमानित पञ्चवर्षीय बजेटको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं	क्रियाकलापहरु	वार्षिक बजेट				
		२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३
क	लक्ष्य एक : घरपरिवारमा नविकरणीय उर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उद्यमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।	.	३८,३५०,०००.००	३८,३००,०००.००	२५,९२५,०००.००	२६,९७५,०००.००
१	उद्देश्य १ : २०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा बिद्युतको पहुँच पुर्याउने	३३,२५०,०००.००	३७,०००,०००.००	३७,०००,०००.००	२४,९२५,०००.००	२५,९७५,०००.००
	१.१ राष्ट्रिय प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने ।	१९,५००,०००.००	२९,०००,०००.००	२९,०००,०००.००	१८,०००,०००.००	१९,०५०,०००.००
	१.२ लघु जलविधुत आयोजना निर्माण गर्ने ।	१२,०००,०००.००	१२,०००,०००.००	१२,०००,०००.००	-	-
	१.३ सुधारिएको चुल्हो जडान गर्ने ।	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००
	१.४ विद्युतिय चुल्हो जडान गर्ने ।	७५०,०००.००	३,०००,०००.००	३,०००,०००.००	४,९२५,०००.००	४,९२५,०००.००
२	उद्देश्य २ : साना तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने	४००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००
	२.१ घरायसी उद्यम प्रवर्द्धन गर्ने	४००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००	१,०००,०००.००
३	उद्देश्य ३ : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने । ।	१२०,०००.००	३५०,०००.००	३००,०००.००	-	-
	३.१ सुधारिएको पानी घट्टको निर्माण तथा विस्तार गर्ने ।	१२०,०००.००	३००,०००.००	३००,०००.००	-	-
	३.२ सुधारिएको पानी घट्ट जडान तथा मर्मत सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम संचालन गर्ने ।	-	५०,०००.००	-	-	-
ख	लक्ष्य दुई : गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने	१,२००,०००.००	२३,९००,०००.००	२५,९५०,०००.००	२२,४००,०००.००	१४,४५०,०००.००

४	उद्देश्य ४ :	समुदाय अन्तर्गतका पुर्वाधारको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।	१,२००,०००.००	३,९५०,०००.००	३,६००,०००.००	४,२००,०००.००	२,४००,०००.००
	४.१	सामुदायिक संस्थाहरुमा संस्थागत सोलार जडान गर्ने ।	१,२००,०००.००	२,४००,०००.००	२,४००,०००.००	२,४००,०००.००	२,४००,०००.००
	४.२	नविकरणीय उर्जा प्रविधि जडान तथा मर्मत सम्बन्धी तालिम संचालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने ।	-	५०,०००.००	-	-	-
	४.३	स्थानिय नविकरणीय उर्जामा आधारित लघु उद्योग स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।	-	६००,०००.००	१,२००,०००.००	१,८००,०००.००	-
	४.४	रोजगारीमुलक तालिम संचालन गर्ने ।	-	१००,०००.००	-	-	-
५	उद्देश्य ५ :	उर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ सिस्ता गाउपालिका निर्माण गर्ने ।	-	३००,०००.००	३००,०००.००	२५०,०००.००	२५०,०००.००
	५.१	संस्थागत सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन गर्ने ।	-	२५०,०००.००	२५०,०००.००	२५०,०००.००	२५०,०००.००
	५.२	जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	-	५०,०००.००	५०,०००.००	-	-
६	उद्देश्य ६ :	प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ नविकरणीय र दिगो उर्जा विस्तार गर्ने ।	-	१९,६५०,०००.००	२२,०५०,०००.००	१७,९५०,०००.००	१९,५००,०००.००
	६.१	कृषिमा आधारित घरधुरीको पहिचान गरी सौर्य सिचाई प्रणाली विस्तार गर्ने ।	-	८,४००,०००.००	८,४००,०००.००	८,४००,०००.००	८,४००,०००.००
	६.२	पालिका स्तरिय चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने ।	-	५,९००,०००.००	५,९००,०००.००	३,४००,०००.००	३,४००,०००.००
	६.३	सोलार खानेपानी प्रणाली विस्तार गर्ने ।	-	४,५००,०००.००	७,२००,०००.००	४,५००,०००.००	-
८	लक्ष्य तीन :	सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा गुणस्तरीय , भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छ्वरितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।	५०,०००.००	१,६२५,०००.००	१,८७५,०००.००	२,३२५,०००.००	७५,०००.००
९	उद्देश्य ७ :	वि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने	५०,०००.००	७५,०००.००	७५,०००.००	७५,०००.००	७५,०००.००

	७.१	उर्जा सम्बन्धि निर्ती, नियम, कार्यविधी, निर्देशिका तयार तथा उर्जा शाखा स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	-	२५,०००.००	२५,०००.००	२५,०००.००	२५,०००.००
	७.२	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा प्रविधी सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	५०,०००.००	५०,०००.००	५०,०००.००	५०,०००.००	५०,०००.००
८	उद्देश्य ८ :	नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।	-	१,०००,०००.००	१,५००,०००.००	२,२५०,०००.००	-
	८.१	गाउँ पालिका र पालिका स्तरिय स्वास्थ्य र शिक्षा शाखामा संस्थागत सोलार जडान गरी सेवामा प्रभावकारी गर्ने ।	-	१००,०००.००	१,५००,०००.००	२,२५०,०००.००	-
	८.२	नविकरणीय उर्जा सञ्चन्धि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।	-	१००,०००.००	-	-	-
९	उद्देश्य ९ :	नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट बिद्युतिय प्रविधिहरु प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने ।	-	५५०,०००.००	-	-	-
	९.१	सबै निर्वाचित सदस्यहरु र गाउँपालिका कर्मचारीहरुलाई डिजिटाइज्ड सेवा सम्बन्धी तालिम तथा नविकरणीय उर्जा प्रविधिकहरुको विकास गर्ने ।	-	३००,०००.००	-	-	-
	९.२	गाउँपालिका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा सम्बन्धी अवलोकन भ्रमण गराउने ।	-	२५०,०००.००	-	-	-
			३५,०२०,०००.००	६३,०७५,०००.००	६६,९७५,०००.००	४९,८५०,०००.००	४०,६००,०००.००

८.८ समय सीमा (TIME FRAME)

क्र.सं	क्रियाकलापहरु	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१	२०८१/०८२	२०८२/०८३
क	लक्ष्य एक : घरपरिवारमा नविकरणीय उर्जाको प्रयोग गरी स्वस्थ, आत्मनिर्भर, उद्यमी नागरिक अभिवृद्धि गर्ने ।					
१	उद्देश्य १ : २०८० साल भित्र प्रत्येक घरधुरीमा बिच्चुतको पहुँच पुऱ्याउने					
	१.१ राष्ट्रिय प्रसारण लाईन विस्तार गर्ने ।					
	१.२ लघु जलविधुत आयोजना निर्माण गर्ने ।					
	१.३ सुधारिएको चुल्हो जडान गर्ने ।					
	१.४ विद्युतिय चुल्हो जडान गर्ने ।					
२	उद्देश्य २ : साना तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा प्रोत्साहन गर्ने					
	२.१ घरायसी उद्यम प्रवर्द्धन गर्ने					
३	उद्देश्य ३ : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार गरी क्षमता विकासमा अभिवृद्धि गर्ने । ।					
	३.१ सुधारिएको पानी घट्टको निर्माण तथा विस्तार गर्ने ।					
	३.२ सुधारिएको पानी घट्ट जडान तथा मर्मत सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम संचालन गर्ने ।					
ख	लक्ष्य दुई : गुणस्तरीय उर्जाको उपयोग मार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरी सिम्ताली समुदायको आर्थिक समृद्धि गर्ने					
४	उद्देश्य ४ : समुदाय अन्तर्गतका पुर्वाधारको उचित प्रयोग गरि समुदायलाई उन्नतको बाटोमा लैजाने ।					
	४.१ सामुदायिक संस्थाहरुमा संस्थागत सोलार जडान गर्ने ।					
	४.२ नविकरणीय ऊर्जा प्रविधि जडान तथा मर्मत सम्बन्धी तालीम संचालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने ।					
५	उद्देश्य ५ : उर्जाको माध्यमबाट समुदायमा परम्परागत चुल्हो न्युनिकरण गरी स्वस्थ, स्वच्छ, सिम्ता गाउपालिका निर्माण गर्ने ।					
	५.१ संस्थागत सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन गर्ने ।					
	५.२ जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।					

६	उद्देश्य ६ :	प्रत्येक समुदायमा स्वच्छ नविकरणीय र दिगो उर्जा विस्तार गर्ने ।					
	६.१	कृषिमा आधारित घरधुरीको पहिचान गरी सौर्य सिचाई प्रणाली विस्तार गर्ने ।					
	६.२	पालिका स्तरिय चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने ।					
	६.३	सोलार खानेपानी प्रणाली विस्तार गर्ने ।					
	६.४	सोलार स्ट्रीट लाईट जडान गर्ने					
ग	लक्ष्य तीन :	सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा गुणस्तरीय , भरपर्दो ऊर्जा प्रविधिको प्रयोग बाट छिटो छारितो सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने ।					
७	उद्देश्य ७ :	बि.सं २०८० भित्र नविकरणीय उर्जा कार्यविधि निर्माण गर्ने					
	७.१	उर्जा सम्बन्धि निती, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका तयार तथा उर्जा शाखा स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।					
	७.२	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा प्रविधी सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।					
८	उद्देश्य ८ :	नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन गरी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।					
	८.१	गाउँ पालिका र पालिका स्तरिय स्वास्थ्य र शिक्षा शाखामा संस्थागत सोलार जडान गरी सेवामा प्रभावकारी गर्ने ।					
	८.२	नविकरणीय उर्जा सञ्चन्धि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने ।					
९	उद्देश्य ९ :	नविकरणीय उर्जाको माध्यमबाट विद्युतिय प्रविधिहरु प्रयोग गरी सेवा प्रदायक संस्थाहरुको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने					
	९.१	सबै निर्वाचित सदस्यहरु र गाउँपालिका कर्मचारीहरुलाई डिजिटाइज्ड सेवा सम्बन्धी तालिम तथा नविकरणीय उर्जा प्रविधिकहरुको विकास गर्ने ।					
	९.२	गाउँपालिका पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई नविकरणीय उर्जा सम्बन्धि अवलोकन भ्रमण गराउने ।					

९. अनुगमन तथा मूल्यांकन योजना (MONITORING AND EVALUATION PLAN)

अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य नवीकरणीय ऊर्जा योजना कार्यान्वयनको लागि अभिन्न अङ्गको रूपमा प्रयोग गरिनेछ । पूर्व निधारित सूचकहरूको आधारमा अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य संचालन गरिनेछ र अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यको निष्कर्षहरू कार्य योजना र कार्यान्वयन प्रक्रियामा प्रयोग गरिनेछ । साथै नवीकरणीय ऊर्जा योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन गाउँपालिकाको समग्र अनुगमन योजनाको अङ्गको रूपमा रहनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रमुख जिम्मेवारी ऊर्जा विकास उप समितिको हुनेछ । तथापि, वडा लक्षित ऊर्जा योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धित वडा कार्यालयले त्रैमासिक रूपमा गर्नेछ । वडा कार्यालयले पूर्व निधारित प्रतिवेदन ढाँचामा त्रैमासिक अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्नेछ । प्रत्येक वडाले त्रैमासिक प्रतिवेदनलाई ऊर्जा विकास उप समितिमा पेश गर्नेछ र ऊर्जा विकास उप समितिले सबै त्रैमासिक प्रतिवेदन संकलन गर्नेछ र यसलाई पूर्वाधार विकास समितिमा पेश गर्नेछ । पूर्वाधार विकास समितिले संकलित त्रैमासिक प्रतिवेदन गाउँपालिका अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिमा पेश गर्नुको साथै कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने साझेदारहरूलाई पनि प्रतिवेदन उपलब्ध गराउनेछ ।

प्रत्येक आर्थिक वर्षको बीचमा, ऊर्जा विकास उप समितिले सबै सरोकारवाला र गाउँपालिका अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिका सदस्यहरूलाई प्रगतिको समीक्षा गर्नुका साथै भविष्यको परियोजना गतिविधिहरूलाई मूल्य धारमा ल्याउनका लागि फिल्ड भ्रमणको व्यवस्था गर्नेछ ।

प्रत्येक वर्षको अन्त्यमा ऊर्जा विकास उप समितिले ऊर्जा योजनामा परिभासित सूचकहरूको आधारमा योजनाको उपलब्धिहरूको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्नेछ । वार्षिक प्रतिवेदनमा गत बाह्र महिनामा प्राप्त गरेको कामको प्रगति, चुनौती र जोखिमको अद्यावधिक गरिनेछ । साथै यसले वित्तीय विवरणको सारांश र अर्को वर्षको लागि सिकेको पाठ पनि प्रदान गर्नेछ । वार्षिक प्रतिवेदन पूर्वाधार विकास समितिमा पेश गरिनेछ र त्यस समितिले प्रतिवेदनको अन्तिम संस्करणको समीक्षा र अनुमोदनगरी गाउँपालिका परिषदमा पेश गर्नेछ ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसूची ख मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१०. अनुसूची (ANNEX)

१०.१ अनुसूची क : बहुतह ढाँचा मापनका सूचकहरू (Measuring multitier attributes)

Attributes सूचक	Applicability लागू हुने	Tier 0 तह-०	Tier 1 तह -१	Tier 2 तह -२	Tier 3 तह- ३	Tier 4 तह-४	Tier 5 तह-५
Capacity उर्जा क्षमता	All सबै	Grid/minigrid(Fuse size -amps) ग्रिड /मिनिग्रिड प्यूज सार्वजनिक		Min 3W & Functional Pico न्यूनतम ३ वाट र पिको हाईड्रो संचालनमा रहेको	Min 50W न्यूनतम ५ वाट	Min 200W न्यूनतम २०० वाट	Min 800W or ५ - १५ amp न्यूनतम ८०० वाट अथवा ५-१५ एम्पियर
		DG(Nominal Peak Power -W) डिजेल जेनेरेटरस् कम्तिमा अधिकतम् क्षमता ९ वाट)					
		SHS(Nominal PV Output -W) एस एच एस कम्तिमा अधिकतम क्षमता (वाट)					
Duration समय अवधि	All सबै	Hours per day घण्टा प्रति दिन		Min 4 hrs न्यूनतम ४ घण्टा	Min 4 hrs न्यूनतम ४ घण्टा	Min 8 hrs न्यूनतम ८ घण्टा	Min 16 hrs न्यूनतम १६ घण्टा
		Hours per evening घण्टा प्रति साँझ		Min 1 hr न्यूनतम १ घण्टा	Min 2 hrs न्यूनतम २ घण्टा	Min 3 hrs न्यूनतम ३ घण्टा	Min 4 hrs न्यूनतम ४ घण्टा
Reliability भरपर्दाता	Grid Minigrid ग्रिड र मिनिग्रिड					Otherwise अथवा	Grid load shedding months = ०
Quality गुणस्तरता	Grid Minigrid ग्रिड र मिनिग्रिड					Otherwise अथवा	No Damages to appliances but light flickering उपकरणको क्षति नभएको तर बत्ती धिप् धिप हुन
Legality वैद्यनिकता	Grid Minigrid ग्रिड र मिनिग्रिड					Otherwise अथवा	Pay to legal entity आधिकारिक संस्थामा महसुल तिर्ने
Health & Safety स्वास्थ्य र सुरक्षा	Grid/minigrid ग्रिड र मिनिग्रिड					Otherwise अथवा	No exposed wires नाङ्गो तार नभएको

१०.२ अनुसूची ख : नविकरणीय ऊर्जा अनुगमन तथा मुल्याङ्कन ढाँचा (SAMPLE M&E REPORTING FRAMEWORK)

क्र.सं.	लक्ष्य	सूचक	आधारभूत २०२१	प्रगति	टिप्पणी
१	लक्ष्य १ : प्रत्येक घरमा स्वस्थ, सुरक्षित र भरपर्दो ऊर्जाको स्रोत साधन सस्तो, सहज र न्यायोचित ढंगले उपलब्ध गराउने ।				
२	उद्देश्य १ : घरपरिवारमा राष्ट्रिय प्रशारण लाईन मार्फत वा घरायसी सौर्य प्रणाली मार्फत ऊर्जाको पहुँच विस्तार गर्ने ।				

१०.३ अनुसूची ग : नविकरणीय ऊर्जा प्रविधि अनुमानित दर

क्र.सं.	विवरण	अनुमानित दर
१	सौर्य ऊर्जामा आधारित खानेपानी	२४,००,०००.००
२	राष्ट्रिय प्रशारण लाईन वितरण प्रति घरधुरि विस्तार लागत	३०,०००.००
३	संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली (१ kWp)	३,००,०००.००
४	संस्थागत सौर्य ऊर्जा प्रणाली (१.५ kWp)	४,५०,०००.००
५	संस्थागत सौर्य प्रणाली (२ kWp)	६,००,०००.००
६	घरेलु सौर्य प्रणाली (२० Wp)	१२,०००.००
७	घरेलु सौर्य प्रणाली (५० Wp)	२०,०००.००
८	नविकरणीय ऊर्जा प्रविधिहरुको तालिम	५०,०००.००
९	सौर्य सडक बत्ति	१३५,०००.००
१०	सौर्य मिनि ग्रिड प्रति किलोवाट	४,५०,०००.००
११	सुधारिएको पानी घट्ट	५०,०००.००
१२	लघु जलविद्युत प्रति किलोवाट	६,००,०००.००
१३	संस्थागत वायोग्याँस प्रति घनमिटर	७५,०००.००
१४	घरायसी वायोग्याँस प्रति घनमिटर	२०,०००.००
१५	माटोको सुधारिएको चुलो	१,०००.००
१६	रकेट चुलो	५,०००.००
१७	फलामे चुलो	१०,०००.००
१८	विद्युतीय चुल्हो (इन्डक्सन चुल्हो)	४०००.००
१९	संस्थागत चुलो	५०,०००.००
२०	ऊर्जाको उत्पादन मूलक प्रयोग	२,००,०००.००
२१	चिस्यान केन्द्र	१७,००,०००.००
२२	सौर्य ऊर्जामा आधारित सिंचाई आयोजना	२८,००,०००.००